KASVATUKSEN JA OPETUKSEN VIIKKOKATSAUS 1.11.2026

Sarastus

Kone auttoi *kuka oppi?*

Kaikki 39 tekoälyä opetuksessa koskevaa meta-analyysiä raportoivat hyötyä, mutta 14 analyysin tarkastus löysi toistuvia vakavia virheitä.

PÄÄTÖKSET
Kansalliset kokeet jakavat tutkijat ja opettajat

LUKEMINEN
Lukivaikeuden huomaaminen ei vielä anna keinoa auttaa

MAAILMA
Ranskan lukiolaiset saartavat koulujaan: korjauksia ja opettajia

PÄÄKIRJOITUS · VIIKKOKATSAUS

Mitä oppilas osaa ilman konetta?

Yhdeksäsluokkalainen palauttaa esseen, joka on sujuvampi kuin yksikään hänen aiemmista töistään. Teksti on syntynyt tekoälyn kanssa opettajan luvalla, arvosana on hyvä ja kotona kehutaan. Auki jää kysymys, johon kukaan ei vielä osaa vastata: pystyykö nuori kuukauden kuluttua samaan ilman apua?

Vastausta voisi etsiä 39 meta-analyysistä, jotka kokoavat tekoälyä opetuksessa koskevien kokeiden tulokset yhteen. The Hechinger Reportin[1] mukaan jokainen niistä raportoi huomattavaa hyötyä. Ivy Tech -yhteisöopiston opettaja tarkasti 14 tällaista analyysiä ja löysi vakavia virheitä, kuten mahdottomia tilastolukuja ja tutkimuksia, jotka eivät mitanneet lainkaan, kuinka paljon tekoäly lisäsi oppimista. Hänen omissa alustavissa laskelmissaan 44 hyvin suunnitellun kokeen tulokset vaihtelivat oppilaille erittäin hyödyllisistä erittäin haitallisiin ja asettuivat keskimäärin suunnilleen nollaan. Keskiarvo ei silti tee tekoälystä vaaratonta, sillä vaikutus riippuu käyttötavasta.

EdArXiv-palvelussa[2] julkaistu preprint eli vertaisarvioimaton käsikirjoitus vie kysymyksen tutkimuksiin: oliko tekoäly oppilaan käytössä silloin, kun oppimista mitattiin? Suoritusta mitanneista 73 tutkimuksesta 51–56 ei kerro sitä. Koulutuksesta puuttuvat Northwesternin yliopiston professorin mukaan[1] lääkeviraston kaltaiset portinvartijat, joten koulut, opettajat ja vanhemmat jäävät itse kahlaamaan väitteiden läpi. Seuraukset kantavat oppilaat, joiden luokkiin tekoäly tulee tarkistamattoman näytön varassa.

Oppilaalle OECD:n blogin[3] huomio on tärkeä: kaikkia vaikeuksia ei pidä poistaa, sillä osa niistä kuuluu itse oppimiseen. Opettajalle blogi tarjoaa ennen tehtävää kysymyksen: mitä oppilaan pitäisi yrittää ensin itse? Vanhempi, jolle tekoälyä perustellaan tutkimuksella, voi kysyä, mihin tekoälyä käyttäneitä oppilaita verrattiin, mitä tarkalleen mitattiin ja oliko kone mukana myös kokeessa.

Lähitarkastelussa kannattaa pysähtyä skotlantilaisen opettajan[4] kohdalle: hän tunnistaa kamppailevan lukijan, mutta hänellä ei omien sanojensa mukaan vielä ole taitoja auttaa. Mittaamista pohtii myös eduskunta, joka käsittelee torstaina 5. marraskuuta[5] tarkastusvaliokunnan ehdotusta kansallisten kokeiden kokeilusta. Esseessä ja lukihetkessä ratkaisee lopulta sama asia: mitä oppilas oppii ymmärtämään ja tekemään itse.

Numeroidut lähteet numeron lopussa.

TÄSSÄ NUMEROSSA

VIIKKO OPPIMISEN MAAILMASSA
Viikon pääjuttu
Suomen kouluissa tällä viikolla
Koulutuspolitiikka
Maailmalta
Kodin ja koulun välissä
Luku taustaksi

LÄHITARKASTELUSSA
Kiirehtimättä kohti ymmärrystä
Tutkimus
Hankkeet ja rahoitus
Seurattavaa

01 Viikon pääjuttu

Yhdeksäsluokkalainen palauttaa esseen, joka on jäsennellympi ja sujuvampi kuin yksikään hänen aiemmista töistään. Teksti on syntynyt tekoälyn kanssa käydyssä keskustelussa opettajan luvalla, joten sääntöjä ei ole rikottu. Arvosana on hyvä, kotona kehutaan ja luokan kokeilu näyttää onnistuneen. Auki jää kysymys, johon kukaan ei vielä osaa vastata: pystyykö nuori kuukauden kuluttua kirjoittamaan samanlaisen tekstin ilman apua?

Vastausta pitäisi voida etsiä meta-analyyseistä. Ne ovat tutkimuksia, jotka kokoavat hajanaisten kokeiden tulokset yhteen ja kertovat, mihin suuntaan näytön paino kallistuu. Tekoälystä opetuksessa niitä on julkaistu 39. Yhdysvaltalaisen voittoa tavoittelemattoman koulutusmedian The Hechinger Reportin mukaan jokainen niistä raportoi tekoälystä huomattavaa hyötyä. Saman jutun mukaan näyttöä kokoavat tutkimukset ovat kuitenkin itse epäluotettavia. Vertaisarviointi eli toisten tutkijoiden tekemä tarkistus ennen julkaisua päästi ongelmat läpi. Massachusetts Institute of Technologyn (MIT) apulaisprofessori järjesti 20. lokakuuta verkkoseminaarin myönteisten tekoälymeta-analyysien kasvavasta määrästä. Hänen mukaansa kyse ei ole luotettavasta näytöstä, ja kaikki nämä meta-analyysit ovat virheellisiä.

Indianalaisen Ivy Tech -yhteisöopiston opettaja tarkasti 14 meta-analyysiä ja otoksen niiden taustalla olevista alkuperäistutkimuksista. Hän löysi toistuvia vakavia käsitteellisiä ja tilastollisia virheitä. Osan niistä olisi hänen mukaansa huomannut jo tiivistelmiä lukemalla. Tarkastetut analyysit on julkaistu suurten kustantajien, kuten Springer Naturen, Wileyn, SAGEn ja Taylor & Francisin, lehdissä. Google Scholarin mukaan niihin on viitattu yli 3 000 kertaa ja uusia viittauksia kertyy noin 200 kuukaudessa, mikä antaa ymmärtää, että tekoälyn hyöty olisi tieteellisesti ratkaistu asia (The Hechinger Report). Yksi aiheen meta-analyyseistä ilmestyi toukokuussa 2025 Nature-lehtiperheen julkaisussa ja se on jo vedetty takaisin lähes vuoden kuluttua. Takaisinveto tehtiin sen jälkeen, kun kaksi norjalaista tutkijaa oli tehnyt siitä valituksen.

Verkkoseminaarissa tarkastaja kuvasi mahdottomia tilastolukuja, keksittyjä lähdeviitteitä ja liioiteltuja johtopäätöksiä. Osa alkuperäistutkimuksista viittasi generatiivista tekoälyä käsitteleviin artikkeleihin, joiden olisi pitänyt ilmestyä jo ennen kuin koko tekniikka tuli yleisön saataville. Generatiivinen tekoäly tarkoittaa tekstiä ja kuvia tuottavaa tekoälyä. Viitteiden linkit veivät toisinaan aivan muihin tutkimuksiin. Vielä perustavampi ongelma oli se, että moni koottu tutkimus ei mitannut lainkaan, kuinka paljon tekoäly lisäsi oppimista. Yhdessä tutkimuksessa sairaanhoitajaopiskelijat opiskelivat kolme tuntia viikossa tekoälyä käyttävän ohjaajan kanssa. He pärjäsivät kokeessa paremmin kuin opiskelijat, joilla ei ollut opiskelutuokioita lainkaan. Toisessa tutkimuksessa oppilaat pelasivat videopelejä ja vastasivat tekoälyn laatimiin kysymyksiin. He menestyivät paremmin kuin ne, jotka eivät tehneet kumpaakaan. Kolmannessa tekoälybotin kanssa keskustelleet opiskelijat kertoivat jännittävänsä vähemmän (The Hechinger Report).

Tarkastajan mukaan yksi suurista huolista on julkaisuharha. Sillä tarkoitetaan sitä, että myönteiset tulokset päätyvät julkaistuiksi helpommin kuin tulokset, joissa vaikutusta ei löydy. Tiedelehdet ja muut julkaisijat pyytävät tutkimuksia julkaistavaksi artikkelikutsuilla. Tarkastajan mukaan kaksi kolmasosaa tekoälyä ja opetusta koskevista artikkelikutsuista pyysi nimenomaan tutkimuksia tekoälyn hyödyistä. Hänen sanojensa mukaan meta-analyysit käytännössä valmistavat näyttöä, koska ne kokoavat valikoituja myönteisiä tuloksia. Hän tekee nyt omaa meta-analyysiään asianmukaisin tilastomenetelmin. Alustavien laskelmien mukaan 44 hyvin suunnitellun kokeen tulokset vaihtelivat oppilaille erittäin hyödyllisistä erittäin haitallisiin. Keskimäärin vaikutus asettui suunnilleen nollaan. Keskiarvo ei tarkoita, että tekoäly olisi vaaraton: vaikutus riippuu siitä, miten sitä käytetään (The Hechinger Report).

Stanfordin yliopiston kasvatustieteen professorin ryhmä on koonnut lähes 900 tekoälyä ja opetusta käsittelevää tutkimusta. Niistä vain 20 oli riittävän laadukkaita päätyäkseen ryhmän tuoreeseen näyttökoosteeseen. Sen jälkeen on löytynyt 32 uutta

tutkimusta. Professorin mukaan on silti liian aikaista tehdä meta-analyysiä, josta olisi hyötyä rehtoreille tai opettajille. Laadukkaista tutkimuksista hyvin harva on tehty Yhdysvaltain kouluissa. Northwesternin yliopiston professori kuuluu meta-analyysien johtaviin asiantuntijoihin ja hän piti järjettömänä ajatusta koota kaikki tekoälyn käyttötavat yhteen analyysiin. Hänen mukaansa se vastaa meta-analyysiä siitä, toimiiko matematiikan opetus. Vastaus riippuu siitä, miten matematiikkaa opetetaan. Ensin pitäisi määritellä, tarkoitetaanko tekoälyä sisältäviä oppimissovelluksia vai sitä, että oppilas saa käyttöönsä yleisen keskustelevan tekoälyn (The Hechinger Report).

Sama professori kertoo saavansa pyyntöjä arvioida meta-analyysejä joka päivä. Taustatutkimusten tarkistaminen voi viedä päiviä ja vertaisarviointi on palkatonta vapaaehtoistyötä. Meta-analyysejä tehdään yhä enemmän, koska ne ovat nopeampia ja halvempia kuin kokeet ja tuovat tekijöilleen viittauksia. Virheellistä tutkimusta julkaistaan myös lääketieteessä. Siellä Yhdysvaltain lääkevirasto FDA arvioi näytön ennen lääkkeen hyväksymistä ja vakuutusyhtiöt tekevät saman ennen hoidon korvaamista. Koulutuksessa vastaavia portinvartijoita ei professorin mukaan ole. Kuka tahansa voi väittää omaavansa näyttöä mistä tahansa. Koulut, opettajat ja vanhemmat jäävät itse kahlaamaan väitteiden läpi (The Hechinger Report).

Viikon toinen tutkimus kertoo tarkemmin, mikä mittaamisessa voi mennä vikaan. EdArXiv-palvelussa julkaistiin 27. lokakuuta preprint eli vertaisarvioimaton käsikirjoitus. Se kysyy, oliko tekoäly oppilaan käytössä silloin, kun oppimista mitattiin (EdArXiv). Tekoälyn ollessa mukana kokeessa tulos kuvaa oppilasta ja työkalua yhdessä. Aineistona olivat kolmen tuoreen meta-analyysin taustalla olevat 107 alkuperäistutkimusta, joista 83 saatiin kokotekstinä. Suoritusta mittasi 73 tutkimusta. Niistä 51–56 eli 69,9–76,7 % ei kerro, oliko tekoäly saatavilla mittaushetkellä. Vaihteluväli johtuu viidestä artikkelista, joista käytetyt kielimallit päätyivät eri tulkintoihin. Asian kertoo 16 tutkimusta ja niistä 11:ssä työkalu oli käytettävissä ja viidessä ei.

Kirjoittaja ehdottaa kuuden kohdan raportointilistaa ja yhtä suunnittelusääntöä: jokaisessa oppimisvaikutusta tutkivassa työssä ainakin yksi tulos mitataan ilman tekoälyä ja se myös kerrotaan. Hän nimeää itse työnsä rajoitukset. Tarkastusta ei rekisteröity etukäteen, tietojen poiminnassa käytettiin apuna kolmea kielimallia ja kirjoittaja myy alalla omaa mittaustuotettaan. Kaikki mallien palauttamat 378 lainausta löytyivät tarkistuksessa artikkeleista. Kaksi ihmistä luokitteli 10 pilottiartikkelia ja päätyi pääkysymyksessä samaan tulokseen kaikissa.

Samana päivänä samassa palvelussa julkaistu toinen preprint on järjestelmällinen kirjallisuuskatsaus. Se kokoaa 70 vuosina 2022–2025 julkaistua vertaisarvioitua artikkelia siitä, miten tekoälyn käyttö vaikuttaa ajattelun taitoihin (EdArXiv). Katsauksen mukaan vaikutus on kaksisuuntainen. Tekoäly voi tukea kriittistä ajattelua ja ongelmanratkaisua yksilöllisen palautteen ja ohjatun opetuksen avulla. Samalla se voi heikentää taitoja. Niin voi käydä, kun oppija nojaa siihen liikaa, luottaa koneen vastauksiin kyseenalaistamatta, siirtää ajattelutyön koneelle tai jää passiiviseksi vastaanottajaksi. Lopputulos riippuu katsauksen mukaan oppijan omasta osallistumisesta ja opetuksen rakenteista, jotka pitävät käytön oppimista palvelevana. Pitkän aikavälin tutkimuksia puuttuu, samoin tutkimusta kouluikäisistä ja erityisopetuksesta.

OECD:n Education and Skills Today -blogissa psykologi ja kasvatustieteen tutkija vie saman ajatuksen luokkahuoneeseen kolmen kuvitellun oppilaan avulla (OECD). Ensimmäinen lukee vaikean tekstin itse, kamppailee sen argumenttien kanssa ja rakentaa tulkintansa vähitellen. Toinen muodostaa ensin oman tulkinnan ja pyytää sitten tekoälyä haastamaan sen. Kolmas pyytää tekoälyä tiivistämään tekstin ja kirjoittamaan analyysin. Kaikki kolme voivat palauttaa hyväksyttävän työn. Kolmas voi kuitenkin saada erinomaisen tuloksen käyttämättä niitä kykyjä, joita tehtävän piti kehittää. Kirjoittajan mukaan tekoäly ei väistämättä heikennä oppimista. Sen arvo riippuu siitä, mitä ajattelun vaiheita se tukee ja mitä se korvaa. Kaikkia vaikeuksia ei pidä poistaa, sillä osa niistä kuuluu itse oppimiseen. Apu, josta kokenut oppija hyötyy, voi aloittelijalta ohittaa välttämättömän harjoittelun.

Opettajalle kirjoittaja tarjoaa neljä kysymystä esitettäväksi ennen kuin tekoäly otetaan mukaan tehtävään. Mitä taitoa tehtävän on tarkoitus kehittää? Mitä oppilaan pitäisi yrittää ensin itse? Voisiko tekoäly haastaa ajattelua sen korvaamisen sijaan? Mistä tiedetään, että oppimista on tapahtunut? Viimeiseen kysymykseen vastaa vasta myöhempi hetki ilman apua: pystyykö oppilas selittämään päättelynsä, muistamaan

olennaisen ja soveltamaan sitä uuteen ongelmaan? Sama vaatimus on preprintin suunnittelusäännön ytimessä. Kirjoittajan mukaan opettajat tarvitsevat muutakin kuin koulutusta työkalujen käyttöön. Heidän on osattava arvioida, milloin apu vie oppimista eteenpäin ja milloin se korvaa välttämättömän harjoittelun.

Kunnes todella luotettavaa näyttöä on, tutkijat neuvovat opettajia kokeilemaan tekoälyä varovasti: ensin pienten oppilasryhmien kanssa ja tuloksia seuraten. Tarkastajan mukaan jopa tekoälyn tuominen 300 opiskelijan luentokurssille voisi olla riskialtista. Käytännössä opettajat jäävät kokeilemaan omissa luokissaan omin päin (The Hechinger Report). Oppilaalle havainnot tarkoittavat jotakin hyvin arkista. Hiottu palautus ei kerro hänelle itselleenkään, mitä hän osaa. OECD:n blogin kirjoittajan mukaan kaikkia vaikeuksia ei pidä poistaa, sillä osa niistä kuuluu itse oppimiseen. Koulu tai sovelluksen myyjä voi perustella tekoälyä vanhemmalle tutkimuksella. Silloin viikon tutkimuksista nousee kolme tarkentavaa kysymystä: mihin tekoälyä käyttäneitä oppilaita verrattiin, mitä tarkalleen mitattiin ja oliko tekoäly mukana myös kokeessa.

Vastuu jakautuu vinosti. Meta-analyysien tekijät keräävät viittauksia ja vertaisarvioijat tekevät tarkistustyön ilman korvausta. Seuraukset kantavat oppilaat luokissa, joissa tekoäly otetaan käyttöön näytön varassa, jonka laatua ei ole ehditty tarkistaa. Jutun kirjoittaja pitää silti rohkaisevana, että kasvatustieteen tutkijat nostavat esiin oman alansa virheitä ja yrittävät korjata niitä. Verkkoseminaarin tutkijat vetosivat hyväntekeväisyysrahoittajiin ja Yhdysvaltain kansalliseen tiedesäätiöön NSF:ään, jotta luotettavien tutkimuskoosteiden tekemiseen saataisiin tukea (The Hechinger Report).

OECD:n blogin kirjoittajan mukaan tekoälyn kasvatuksellista arvoa ei lopulta mitata sillä, mitä oppilas saa sen avulla tuotettua. Ratkaisevaa on se, mitä hän oppii ymmärtämään ja tekemään itse (OECD). Yhdeksäsluokkalaisen essee kertoo ensimmäisestä. Toisesta kertoo vasta hetki, jolloin hän kirjoittaa ilman konetta.

02 Suomen kouluissa tällä viikolla

Järvenpää: ekaluokkalaisten ulkotunnille tuli 13-vuotias entinen oppilas

Keskiviikkona hieman ennen kello 11 ekaluokkalaiset olivat opettajiensa kanssa ulkona Järvenpään Kartanon koulun pihalla, todennäköisesti kesken oppitunnin. Silloin pihalle tuli koulun ulkopuolinen henkilö, joka huitoi ja yritti potkia sekä lapsia että opettajia. Opettajat ohjasivat lapset sisälle ja muita oppilaita kehotettiin pysymään sisätiloissa. Tekijä poistui itse ennen poliisin tuloa (Yle). Poliisi sai ilmoituksen noin kello 10.55 (Ilta-Sanomat).

Seuraavana päivänä Itä-Uudenmaan poliisi kertoi, että aggressiivisesti käyttäytynyt oli 13-vuotias poika ja koulun entinen oppilas. Poliisin mukaan hänen motiivinsa ei ole tiedossa, mutta kyse ei sen tietojen mukaan ollut suunnitelmallisesta teosta (Yle). Tilanteessa oli mukana 13 ihmistä, joista suurin osa oli ekaluokkalaisia. Kaksi tai kolme lasta sai lieviä vammoja. Myös kolme henkilökunnan jäsentä ilmeisesti loukkaantui. Poliisin tiedossa ei ole, että kenenkään vammat olisivat olleet kovin vakavia (Ilta-Sanomat).

Kartanon koulu on noin 900 oppilaan yhtenäiskoulu, jossa opiskellaan luokilla 1–9 (Yle). Torstaina koulunkäynti jatkui mahdollisimman tavallisesti. Oppilaille ja henkilökunnalle tarjottiin mahdollisuus käydä tapahtunutta läpi ammattilaisten kanssa (Ilta-Sanomat). Hyvinvointialue tarjosi tukea koululla. Rehtori kertoi huoltajille Wilma-viestissä, että tapahtunut järkytti osaa oppilaista vakavasti, joten asiaa on hyvä käsitellä myös kotona (Iltalehti). Huoltajille kerrottiin myös kanavista, joiden kautta apua tilanteen käsittelyyn saa (Ilta-Sanomat).

Järvenpään opetusjohtaja kuvasi tilannetta hyvin poikkeukselliseksi. Hänen mukaansa koulussa sattuu aina jotakin pientä, mutta on hyvin harvinaista, että isompi ihminen käy pienempien kimppuun (Yle). Ekaluokkalaiselle koulun piha on paikka, jossa aikuiset ovat lähellä. Keskiviikkona opettajat ohjasivat lapset sisälle, vaikka osa heistä joutui itsekin iskujen kohteeksi. Epäilty on itsekin lapsi. Hänen osaltaan poliisi selvittää tapahtunutta sosiaalitoimen ja koulun

kanssa. Poliisi kertoo tekevänsä tarvittavat toimet, jotta vastaavaa ei pääsisi syntymään uudelleen (Iltalehti). Se, mikä toi 13-vuotiaan entisen koulunsa pihalle, ei ole julkista tietoa.

Herttoniemi: väkivaltaepäily, jonka osapuolia ei ole vielä kuultu

Herttoniemen yhteiskoululla Helsingissä oli perjantaiaamupäivänä tilanne, josta poliisi on käynnistänyt esiselvityksen eli alustavan selvityksen nimikkeellä pahoinpitely. Poliisille kerrotun mukaan koulun työntekijä olisi kohdistanut väkivaltaa kahteen yläkoulun oppilaaseen. Samalla selvitetään, kohdistivatko oppilaat väkivaltaa työntekijään. Ilmoituksen hätäkeskukseen teki toisen oppilaan vanhempi (Yle).

Poliisi ei ollut perjantaina vielä kuullut osallisia. Iltalehden mukaan väitetyn väkivallan laadusta oli annettu poliisille ristiriitaista tietoa. Päivystävä tutkinnanjohtaja muistutti, että rikosilmoituksen nimike on eri asia kuin se, mitä koululla todella tapahtui (Helsingin Sanomat). Saman viikon kaksi tapausta kertovat kouluväkivallasta eri puolilta. Järvenpäässä opettajat joutuivat iskujen kohteeksi pihalla oppilaidensa kanssa. Herttoniemessä selvitetään, onko koulun aikuinen tekijä, uhri vai molempia.

Turenki: tekoälykuva ampujasta hälytti poliisipartiot koululle

Hämeen poliisi sai perjantaina kello 10.20 tehtävän Turengin yhteiskoululle Janakkalaan (Helsingin Sanomat). Pikaviestisovelluksen ryhmässä oli levinnyt kuva, jossa väitetty kouluampuja oli koulun tiloissa. Ryhmässä käyty keskustelu antoi ymmärtää tilanteen olevan todellinen, joten asiasta ilmoitettiin hätäkeskukseen. Koululle lähti useampi partio. Paikalla todettiin, ettei todellista vaaraa ollut (Yle). Kuvan oli poliisin mukaan lähettänyt ryhmään koulun alaikäinen oppilas. Kuva oli todennäköisesti tehty tekoälyllä.

Poliisi kirjasi tapahtuneesta rikosilmoituksen perättömästä vaarailmoituksesta. Epäilty on yli 15-vuotias, joten hän on rikosoikeudellisessa vastuussa (Helsingin Sanomat). Poliisi muistuttaa, että myös alle 15-vuotiaat voidaan velvoittaa maksamaan vahingonkorvauksia. Lisäksi perättömät uhkaukset sitovat partioita, joita pahimmassa tapauksessa tarvittaisiin oikeisiin hätätilanteisiin (MTV Uutiset). Poliisin mukaan ryhmän keskustelu viittasi siihen, että tilanne olisi todellinen. Uutisissa ei kerrota, miten kuvan nähneet kokivat tilanteen ennen kuin poliisi totesi, ettei todellista vaaraa ollut. Pääjutun tutkimukset kysyvät, mitä tekoäly tekee oppimiselle. Turengissa todennäköisesti tekoälyllä tehty kuva johti poliisioperaatioon.

Helsinki: naamarikielto koskee osaa kouluista

Kaksi helsinkiläiskoulua kielsi oppilailtaan kasvot peittävät halloween-naamarit kaupungin päivitetyn turvallisuusohjeen vuoksi. Ohjeen mukaan oppilaiden kasvojen on oltava koulussa jatkuvasti näkyvissä. Linjaus on tavallisesti yhdistetty hiihtonaamareihin ja kasvot peittäviin huntuihin. Useissa muissa kouluissa ohje ei ole johtanut pukeutumisrajoituksiin (Helsingin Sanomat).

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtajan mukaan kieltäminen ei ole välttämätöntä. Jokainen koulu voi määritellä linjansa itse. Hänen mukaansa opettajat tuntevat oppilaansa ja naamaria käyttävän voi tarvittaessa tunnistaa. Halloween-discot järjestää tyypillisesti oppilaskunta tai vanhempainyhdistys oppilaiden vapaa-ajalla, jolloin kaupungin ohje ei koske niitä. Ohjeen tekee kaupunki, tulkinnan koulu. Lapselle tulos näkyy siinä, että naapurikoulussa saa olla kauhunaamarissa ja omassa ei.

Rovaniemi ja Espoo: lapsimäärä muuttaa kouluverkkoa kahteen suuntaan

Rovaniemellä harkitaan Alakorkalon, Hirvaan ja Rautiosaaren alakoulujen lakkauttamista, koska oppilaita on yhä vähemmän (Yle). Tilalle rakennettaisiin vajaan 200 oppilaan koulu Häkinvaaraan vuosi sitten valmistuneen päiväkodin viereen. Kaupungin arvion mukaan yhteinen koulu säästäisi henkilöstö-, tila- ja ruokailukuluissa 534 000 euroa vuodessa. Koulukuljetukset kuitenkin kallistuisivat noin 90 000 eurolla, joten säästöä kertyisi vajaat 450 000 euroa vuodessa. Häkinvaaran 2 500 kerrosneliön koulu maksaisi reilut 10 miljoonaa euroa. Muurolan yhtenäiskoululle suunnitellaan uutta reilun 4 000 kerrosneliön rakennusta, johon tulisi myös kirjasto ja nuorisotila. Sen hinta olisi reilut 17 miljoonaa euroa. Molemmissa hinnoissa ovat mukana vain opetustilat. Sivistyslautakunnan oli määrä käsitellä Alakemijoen alueen koulusuunnitelmaa keskiviikkona. Ylen jutussa lasten koulumatkoista kerrotaan vain kuljetusten hinta.

Espoossa suunta on päinvastainen. Lasten määrä ei kasva missään muualla Suomessa yhtä nopeasti: vuoteen 2045 mennessä kaupunkiin odotetaan 16 000 uutta lasta. Siksi Espoo käyttää 10 vuodessa lähes miljardi euroa verorahoja uusiin kouluihin ja päiväkoteihin. Niitä pitäisi valmistua 90 (Helsingin Sanomat). Kaupunginjohtajan budjettiesityksessä poistuu yksityisten palvelusetelipäiväkotien enintään 50 euron lisämaksu vanhemmilta. Yksityisissä päiväkodeissa käy joka kolmas lapsi. Muutos maksaa kaupungille ensi vuonna 1,4 miljoonaa euroa. Kaupunginjohtaja perustelee sitä tasa-arvolla: yksityisiin päiväkoteihin ei pidä mennä vauraampia perheitä kuin kunnallisiin. Kauklahteen tulee 100 paikan ruotsinkielinen päiväkoti ja lukiopaikkoja lisätään 900 000 eurolla. Useiden päiväkotien ja koulujen rakentaminen kuitenkin lykkääntyy suunnittelun tai lupaprosessien vuoksi eikä säästöjen takia. Ensi vuoden budjetin hyväksyy Espoon kaupunginvaltuusto joulukuussa.

Helsinki: päiväkotipaikka viiden kilometrin päässä kotoa

Pakilassa asuvan helsinkiläisperheen kuopus sai päiväkotipaikan tammikuun alusta Vallilasta, yli viiden kilometrin päästä kotoa. Vanhemman lapsen esikoulu on vastakkaisessa suunnassa (Ilta-Sanomat). Isä laski puolisonsa kanssa, että julkisilla kulkuneuvoilla lasten viemiseen ja puolison työmatkaan kuluisi noin kaksi tuntia suuntaansa. Helsingin Sanomien mukaan kuljetuksiin voi pian kulua jopa neljä tuntia päivässä (Helsingin Sanomat). Puoliso on yrittäjä, joka ei voi lyhentää työpäiväänsä. Lähellä ei asu isovanhempia tai muita sukulaisia, jotka voisivat auttaa. Perhe teki heti siirtohakemuksen lähempään päiväkotiin, mutta jonot ovat pitkät. Isä kysyy, miten tällaisesta selviää yksinhuoltaja tai vanhempi, jonka työ vaatii läsnäoloa.

Isä on kuullut, että Pohjois-Helsingistä on lakkautettu paljon päiväkotipaikkoja. Hän pitää tilannetta poliitikkojen lyhytnäköisten päätösten seurauksena. Lähipäiväkotien vikaa se ei hänen mukaansa ole. Kaupungin edustajat ovat suhtautuneet perheeseen ystävällisesti ja ymmärtäväisesti. Pohjoisen varhaiskasvatusalueen aluepäällikön mukaan alueen päiväkodit ovat täpötäynnä. Erityisen vaikeaa on Oulunkylässä, jossa väestönkasvu on ollut tiedossa mutta kysyntä on silti ennakoitua suurempaa.

Päiväkotipaikat suunnitellaan väestöennusteiden pohjalta, mutta Oulunkylän kohdalla ennuste ei ole vastannut toteumaa. Kaupungin ihanteena on enintään puolentoista kilometrin päiväkotimatka. Tammikuussa matkat vaihtelevat seitsemästä minuutista puoleen tuntiin. Aluepäällikön mukaan paikkoja ei ole vähennetty. Niitä on päinvastoin lisätty noin 250 kolmessa vuodessa. Yksittäisistä pienistä ryhmistä on kuitenkin luovuttu ja ryhmiä on yhdistetty suurempiin päiväkoteihin (Ilta-Sanomat). Noin 80 lapselle on tarjottu alkuvuodeksi paikkaa naapurialueilta (Helsingin Sanomat). Isän mukaan Pakilassa harvan perheen lapset ovat samassa päiväkodissa, joten vanhemmat kuljettavat heitä eri suuntiin. Lapselle tämä tarkoittaa talviaamuja toppapuvussa bussissa ja päiväkotia eri paikassa kuin sisaruksella.

Tampere: koulu alkaa ensi syksynä viikkoa myöhemmin

Tampereen kasvatus- ja opetuslautakunta muutti tiistaina päätöstään ensi lukuvuoden työ- ja loma-ajoista. Esi- ja peruskoulut alkavat keskiviikkona 11.8.2027 eli viikkoa myöhemmin kuin tänä vuonna. Lukuvuosi päättyy lauantaina 3.6.2028 samaan aikaan kuin muualla Suomessa (Yle). Aikaista aloitusta on perusteltu kolmen viikon joululomalla. Huoltajien palautteen mukaan pitkä joululoma ei kuitenkaan sovi kaikille perheille ja lomien järjestäminen on helpompaa kesällä. Tampereen kaupunkiseudun kahdeksan kunnan yhteiseen kyselyyn vastasi 8 909 huoltajaa. Vastaajista 53 % kannatti seuraavan lukuvuoden aloittamista keskiviikkona 11.8.2027. Kysely suunnattiin huoltajille.

Ylen mukaan koululaiset saavat lomailla ensi kesänä suunniteltua pidempään myös Kangasalla, Lempäälässä, Nokialla, Orivedellä, Pirkkalassa, Vesilahdella ja Ylöjärvellä. Osa kunnista on päätöksen jo tehnyt, osalla kokoukset ovat vielä edessä. Kunnat päättävät asiasta omien hallintosääntöjensä mukaan. Vesilahdessa sivistysjohtaja teki päätöksen jo 23. lokakuuta ja Nokialla sivistyslautakunta keskiviikkona. Orivedellä päätös on vuorossa 10. marraskuuta ja Kangasalla 17. marraskuuta. Kangasalan opetus- ja koulutusjohtajan mukaan kaupunkiseutu on asukkaille yhtenäinen työssäkäynnin, opiskelun ja asioinnin alue. Yhteiset loma-ajat helpottavat hänen mukaansa työn ja perhe-elämän yhteensovittamista ja harrastusten suunnittelua (Yle).

03 Koulutuspolitiikka

Kansalliset kokeet jakavat tutkijat ja opettajat

Eduskunnan tarkastusvaliokunta ehdotti lokakuussa, että Suomen peruskouluissa kokeiltaisiin kansallisia kokeita (Helsingin Sanomat). Keskustelu kiihtyi syksyllä, kun tuorein Pisa-tutkimus osoitti suomalaisnuorten lukutaidon ja matematiikan osaamisen jatkaneen laskuaan. Eduskunta käsittelee valiokunnan mietintöä torstaina 5. marraskuuta (Helsingin Sanomat). Neljä tunnettua ekonomistia esittää kirjassaan Selviytyvän Suomen suunta peruskouluun valtakunnallisia tasokokeita. Heidän mukaansa niistä saataisiin tietoa siitä, mikä koulussa toimii ja mikä ei ja miten tuloksia voitaisiin parantaa. Kirjoittajien mukaan oppimistulokset ovat Suomessa heikkoja suhteessa kouluun käytettyihin resursseihin (Helsingin Sanomat). Kannattajat toivovat kokeista koulukohtaista tietoa, jonka avulla opetusta voitaisiin kehittää ja koulujen yhdenvertaisuutta edistää. Muissa Pohjoismaissa kansalliset kokeet ovat jo käytössä (Helsingin Sanomat).

Neljä koulutuksen ja arvioinnin tutkijaa järjesti torstaina Helsingissä tiedotustilaisuuden. He varoittivat, että kaikkien peruskoululaisten testaaminen voisi kaventaa opetusta, kuormittaa oppilaita, lisätä koulujen välistä kilpailua ja heikentää opettajien itsenäisyyttä. Tampereen yliopiston koulutuspolitiikan professori pitää kansallista koetta valtavana muutoksena, jonka haitat ylittäisivät hyödyt. Hänen mukaansa koe muuttuisi helposti hallinnon ohjausvälineeksi, vaikka se esitellään oppimisen kehittämisen välineenä. Samasta yliopistosta kasvatustieteen professori muistutti, että ongelma ei ole tiedon puute. Hänen mukaansa laskun syitä ei tunneta riittävän hyvin eikä tiedetä, miten kehitykseen pitäisi puuttua. Taustalla on hänen mukaansa yhteiskunnallisia muutoksia, kuten asuinalueiden eriytymistä. Hän arveli myös, että yhä useampi nuori ei koe koulua merkitykselliseksi paikaksi oppia uutta. Muissa Pohjoismaissa tulokset ovat heikentyneet yhtä lailla tai jopa enemmän kuin Suomessa, vaikka kansalliset kokeet ovat käytössä. Professori korosti, ettei lasku johdu maahanmuuttajataustaisten oppilaiden määrän kasvusta, sillä heillä lasku on ollut lievempää kuin kantaväestöön kuuluvilla. Itä-Suomen yliopiston kasvatustieteen emeritaprofessori varoitti koulujen asettamisesta paremmuusjärjestykseen. Hän muistutti, että perusopetuksen tehtävä on myös kasvattaa ihmisyyteen ja vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen (Helsingin Sanomat).

Tarkastusvaliokunta on pohtinut mallia Tanskasta, jossa kansallinen koejärjestelmä on ollut käytössä vuodesta 2010. Zürichin yliopiston professori on tutkinut Tanskan kokeita. Hänen mukaansa järjestelmää on uudistettu useaan kertaan teknisten ongelmien, arvioinnin luotettavuuden ja käyttötarkoituksia koskevan kritiikin vuoksi (Helsingin Sanomat). Hän ja tamperelainen koulutuspolitiikan professori kertovat yhteisessä mielipidekirjoituksessaan, mitä Tanskassa tapahtui. Kokeista oli tarkoitus tehdä vähäpanoksisia eli sellaisia, joiden tuloksista ei seuraa oppilaalle tai koululle mitään merkittävää. Niistä tuli silti paineistettuja, koska viranomaiset, tutkijat ja tietoa hyödyntävät yritykset tulivat riippuvaisiksi tiedosta. Vuonna 2019 ministeri halusi lopettaa testit, mutta vuonna 2021 pakollisten testien määrää kasvatettiin. Tavoitetasoa lukemisessa ja matematiikassa ei ole saavutettu. Tutkimusten mukaan opettajat ymmärsivät tuloksia väärin ja yksilöllinen palaute oli epäluotettavaa. Tulokset ovat Tanskassa luottamuksellisia, mutta ajatuspaja laatii silti vuosittain koulujen paremmuuslistan julkisten arvosanojen keskiarvoista. Lakkautetun järjestelmän kehittäminen maksoi Tanskan valtiontalouden tarkastusviraston Rigsrevisionin mukaan noin 13 miljoonaa euroa. Kirjoittajat vertaavat summaa Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen Karvin tämän vuoden toimintamäärärahaan, joka on 4,5 miljoonaa euroa kaikkien koulutusasteiden arviointiin. Heidän mukaansa mietintö esittelee Tanskan siirtymäkauden mallin vuosilta 2022–2025. Kirjoittajien mukaan Tanskassa otettiin kuluvana lukuvuonna käyttöön jo uusi kansallinen testausjärjestelmä ja mietinnön tausta-aineiston tutkimukset koskevat vuosien 2010–2022 lakkautettua mallia (Helsingin Sanomat).

Eläkkeellä oleva opettaja on työskennellyt asiantuntijana maassa, jonka koulutusjärjestelmä perustuu valtakunnallisiin kokeisiin. Hänen mukaansa hyvin suunnitellut otoksiin perustuvat tutkimukset ja testit riittävät vastaamaan opetuksen kysymyksiin. Koko ikäluokan kattavat kokeet eivät tuo lisätietoa

mutta ohjaavat oppilaita valmistautumaan kokeisiin kehittyneempien taitojen sijaan. Hän ehdottaa sen sijaan Opetushallituksen aseman vahvistamista. Viraston resurssit tai jopa olemassaolo ovat hänen mukaansa poliittisesti uhattuina (Helsingin Sanomat).

Opettajat eivät ole yhtä mieltä. Helsingin Sanomien kyselyssä heidän näkemyksensä vaihtelivat jyrkän kielteisistä ehdottoman myönteisiin (Helsingin Sanomat). Espoolainen alakoulun opettaja pelkää, että kokeet ohjaisivat opetusta helpommin mitattaviin taitoihin. Silloin vuorovaikutus ja kriittinen ajattelu voisivat jäädä vähemmälle. Jyväskyläläinen yläkoulun ja lukion opettaja on väitellyt oppimisen arvioinnista ja tutustunut Yhdysvaltain ja Britannian kokeisiin. Hänen mukaansa Yhdysvalloissa liikunnan ja taideaineiden opetusta on saatettu vähentää kokeisiin valmistautumisen tieltä. Porvoolainen vararehtori taas on huolissaan siitä, että oppilaita siirtyy luokalta toiselle ilman tarvittavia tietoja. Hän kaipaa yhteistä käsitystä vähimmäisosaamisesta ja välineitä sen mittaamiseen. Hänen mielestään kokeet eivät veisi opettajan autonomiaa vaan antaisivat sille raamit. Orimattilalainen opettaja kannattaa kokeita, koska arvosanat eivät hänen mukaansa ole nyt yhteismitallisia: koulujen arvostelu voi erota jopa kahdella numerolla. Paremmuuslistojen pelkoa voitaisiin hänen mielestään hälventää säätämällä tulokset salaisiksi.

Keskustelun alla on kysymys siitä, mitä varten arviointia ylipäätään tehdään. Karvi vastasi viikolla blogissaan Laboren blogikirjoitukseen, joka kysyi, onko kehittävästä arvioinnista mitään hyötyä (Karvi). Karvin mukaan kehittävän arvioinnin periaate on kirjattu Karvista annetun valtioneuvoston asetuksen (1317/2013) ensimmäiseen pykälään. Kyse on arviointia ohjaavasta toimintaperiaatteesta eikä yksittäisestä menetelmästä. Periaatteen juuret ulottuvat 1980-luvun korkeakouluarviointiin. Silloin tuloksia ajateltiin käytettävän ennen kaikkea kunkin korkeakoulun oman toiminnan kehittämiseen. Karvin mukaan periaate ei tarkoita, että arvioinnit perustuisivat mielipiteisiin tai että niiden tehtävä olisi miellyttää kohdettaan.

Pöydällä on kaksi käsitystä oikeudenmukaisuudesta. Kannattajille oikeudenmukaista on, että päättötodistuksen numero tarkoittaa samaa osaamista koko maassa. Vastustajille oikeudenmukaista on, ettei opetus kavennu kokeen kokoiseksi eikä kouluja aseteta järjestykseen. Oppilaalle kysymys koskee yhtä aikaa koestressiä ja sitä, arvioidaanko hänet samalla mittapuulla kuin naapurikunnan ikätoveri. Opettajalle kysymys on siitä, ovatko kokeet raami vai häkki. Vanhempi taas kysyy, kertooko numero lapsen osaamisesta vai koulun tavasta arvioida. Avoimet kysymykset ovat konkreettisia. Kuka tulokset näkisi? Pysyisivätkö ne salaisina, kun Tanskassa paremmuuslista syntyy luottamuksellisuudesta huolimatta? Mitä tiedolla tehtäisiin kunnissa, joissa jo nykyisen tiedon hyödyntäminen on tutkijoiden mukaan niukoilla resursseilla vaikeaa (Helsingin Sanomat)? Millä keinolla arvosanoista saadaan yhteismitallisia, ellei kokeella?

Häiriötilanteiden laki: lähiopetus ensin, mutta joustoa yksilöllisiin tarpeisiin

Eduskunnan sivistysvaliokunta käsittelee hallituksen esitystä HE 233/2026. Se koskee varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja vapaan sivistystyön järjestämistä häiriötilanteissa. Suomen Vanhempainliitto pitää lausunnossaan tärkeänä, että lähiopetus on ensisijaista myös poikkeusoloissa. Liiton mukaan etäopetukseen pitää siirtyä vain välttämättömässä tilanteessa ja mahdollisimman lyhyeksi aikaa (Vanhempainliitto). Liiton mukaan koulu on lapselle myös kasvuympäristö, jossa rakentuvat sosiaaliset suhteet ja kokemus yhteisöön kuulumisesta. Myönteisenä se pitää sitä, että esityksen perustelujen mukaan perusopetuslain kolmannessa pykälässä säädetty lapsen edun ensisijaisuus koskee myös häiriötilanteita.

Lausunnossa palataan koronavuosien kokemukseen, joka ei ollut kaikille samanlainen. Etäopetus vaikeutti monen tukea tarvitsevan oppilaan koulunkäyntiä. Siksi liitto kannattaa lähiopetuksen turvaamista haavoittuvassa asemassa oleville. Samalla se muistuttaa, että osa autismikirjon tai muiden aivojen kehitykseen liittyvien erityispiirteiden oppilaista hyötyi etäopetuksesta. Heidän kohdallaan koulun sosiaalisten tilanteiden ja aistiympäristön kuormitus väheni. Liitto toivoo valiokunnan arvioivan, voisiko oppilaan yksilöllisen tilanteen huomioida joustavammin. Oppilaan ja huoltajien kuuleminen on liiton mukaan tällöin tärkeää. Joustot eivät kuitenkaan saisi heikentää oppilaiden oikeutta lähiopetukseen tai tukeen.

Toinen huoli koskee opiskeluhuoltoa eli koulupsykologin, kuraattorin ja kouluterveydenhuollon palveluja. Niiden järjestäminen kuuluu hyvinvointialueille, joten opetuksen järjestäjien

varautumissuunnitelmat eivät yksin turvaa palvelujen jatkuvuutta. Koronan aikana palvelujen saatavuudessa oli puutteita samaan aikaan, kun lasten tuen tarpeet kasvoivat. Liitto esittää, että valiokunta kiinnittää huomiota opetuksen järjestäjien ja hyvinvointialueiden yhteisen varautumisen velvoittavuuteen. Kolmanneksi liitto muistuttaa, että pelkkä tiedottaminen ei riitä perheille. Huoltajien pitää voida keskustella lapsensa tarpeista. Viestinnässä on huomioitava myös monikieliset perheet. Vastuu jakautuu kahdelle hallinnolle, mutta seuraukset kantaa sama lapsi.

Opettajankoulutus: ohjattu harjoittelu halutaan asetukseen

Karvi ja Opetusalan Ammattijärjestö OAJ antoivat viikolla lausuntonsa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi, joka muuttaa yliopistojen tutkintoja ja erikoistumiskoulutuksia koskevaa asetusta. Luonnos tarkentaa opettajankoulutuksen osaamistavoitteita ja yhtenäistää opintojen nimikkeitä. Karvi kannattaa muutosta, koska yhteiset yleisen tason kuvaukset yhtenäistävät koulutusta yliopistojen itsenäisyyttä kunnioittaen (Karvi). Karvin mukaan opettajan pedagogisiin eli opettamisen taitoja kehittäviin opintoihin pitää sisällyttää riittävästi kestävyys- ja monikulttuurisuusosaamista. Perusopetuksen aineiden monialaisista opinnoista puuttuvat Karvin mukaan ammattietiikan ja arviointiosaamisen tavoitteet. Aineenopettajan koulutuksessa pitäisi huomioida myös oppimisen tuki.

Varhaiskasvatuksen opettajan koulutuksen kuvausta Karvi pitää kattavana mutta liian tiiviinä. Lapsen tuki, toiminnan suunnittelu ja arviointi, kaikkien lasten mukaanotto ja huoltajayhteistyö on kuvattu samassa lauseessa. Silloin opettajan työn ydin ei välttämättä välity. Luonnoksen mukaan ammatillisiin opintoihin voi sisältyä harjoittelua. Karvi ehdottaa sanan voi tilalle muotoilua sisältää, koska kansallisessa arvioinnissa ohjattu harjoittelu todettiin keskeiseksi opettajan ammatti-identiteetin kehittymiselle.

OAJ vaatii saman harjoittelusta ja menee pidemmälle. Sen mukaan varhaiskasvatuksen opettajankoulutus pitää tunnustaa asetuksessa yhdenvertaiseksi osaksi yliopistollista opettajankoulutusta. Kandidaatin tutkintoon pitäisi sisältyä vähintään 35 opintopistettä opettajan pedagogisia opintoja, jotka voisi täydentää maisterivaiheessa 60 opintopisteeseen. OAJ:n mukaan tämä tukisi muiden opettajakelpoisuuksien hankkimista ja liikkuvuutta opetusalalla. Liitto korostaa, että muutos ei muuttaisi koulutusten nykyisiä sisältöjä eikä rajoittaisi yliopistojen opetussuunnitelmia (OAJ). Asetuksesta päättää valtioneuvosto. Vanhemmalle se voi kuulostaa kaukaiselta, mutta se määrittelee, mitä lapsen tulevat opettajat koulutuksessaan vähintään oppivat.

Opintotuki: säästövalikoima ja uudistus samaan aikaan

Valtiovarainministeriö on koonnut satojen säästöehdotusten valikoiman. Siihen sisältyy muun muassa lukuvuosimaksujen käyttöönotto, opintorahan lakkauttaminen, opintotuen lainapainotteisuuden kasvattaminen ja korkeakouluopiskelijoiden ateriatuesta luopuminen (Ilta-Sanomat). Ammattikorkeakouluopiskelijoita edustava Suomen opiskelijakuntien liitto Samok pelkää, että valikoima romuttaa maksuttoman koulutuksen ja opintotukijärjestelmän. Liiton hallituksen puheenjohtajan mukaan opiskelijoiden velkataakka on jo nyt suurimmillaan kymmeniä tuhansia euroja. Lainan osuuden kasvattaminen voisi hänen mukaansa johtaa pahimmillaan elinikäiseen velkaan. Samok muistuttaa, että kuluvalla hallituskaudella opiskelijoiden toimeentuloa on jo heikennetty. Opiskelijat on palautettu asumislisän piiriin, lainan osuutta opintotuesta on kasvatettu ja sosiaaliturvan indeksit on jäädytetty.

Eduskunnan on määrä saattaa tänä syksynä loppuun opintotuen kokonaisuudistus. Suomen ylioppilaskuntien liiton SYL:n ja Samokin asiantuntijat pitävät esitysluonnosta uudeksi opintoetuuslaiksi monin kohdin tärkeänä korjauksena. Heidän mukaansa se on silti puutteellinen, jos tavoitteena on nostaa nuorten korkeakoulutettujen osuus 60 prosenttiin ikäluokasta (Helsingin Sanomat). Asumislisän hyväksytyt enimmäisasumismenot jäävät heidän mukaansa harvoin edes lähelle todellisia asumiskuluja, joten asumista maksetaan yhä useammin lainalla. Lainan nostaminen ei asiantuntijoiden mukaan ole nykyisellä työmarkkinalla aidosti vapaaehtoista. Osa opiskelijoista tekee jo palkattoman harjoittelun ohessa ilta-, yö- tai viikonloppuvuoroja, koska velkaantuminen tuntuu liian suurelta riskiltä.

Toisenlaista näkökulmaa edustaa neljän ekonomistin kirja, jossa ehdotetaan maltillisia lukukausimaksuja. Perusteluna on, että korkeakoulutus tuottaa tutkimusten valossa saajalleen suuren taloudellisen hyödyn. Yhden kirjoittajan mukaan jo 2 000 euron

vuotuinen maksu toisi 600 miljoonaa euroa lisärahoitusta aloituspaikkojen lisäämiseen (Helsingin Sanomat). Samok vaatii seuraavaa hallitusta miettimään tarkkaan, tarjoaako se nuorille koulutuksen eriarvoistumista vai yhdenvertaisia mahdollisuuksia (Ilta-Sanomat). Lukiolaisen perheelle kysymys koskee sitä, millaisin taloudellisin ehdoin jatko-opinnot ovat mahdollisia muutaman vuoden kuluttua.

Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä maksaa takaisin yli kaksi miljoonaa euroa

Opetus- ja kulttuuriministeriö perii pohjoispohjalaiselta Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymältä takaisin perusteettomasti myönnettyä valtionosuusrahoitusta eli valtion koulutuksen järjestäjälle maksamaa rahoitusta. Summa on korkoineen 2 229 170,32 euroa (Opetus- ja kulttuuriministeriö). Opetushallitus teki tarkastuksen, joka koski vuosien 2022–2023 ammatillista koulutusta. Se kohdistui ensisijaisesti kolmansien maiden eli EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten opintoihin. Tarkastus löysi laajoja ja toistuvia puutteita opiskelijoiden henkilökohtaisissa osaamisen kehittämissuunnitelmissa eli yksilöllisissä opintosuunnitelmissa. Puutteita oli myös oppisopimus- ja koulutussopimuskoulutuksen suunnittelussa ja dokumentoinnissa. Samoin puutteita löytyi näyttöjen eli osaamisen osoittamisen suunnittelussa ja rahoituksen perusteena olevien tietojen käsittelyssä. Ministeriön mukaan puutteet eivät ole vähäisiä menettelyvirheitä. Sen mukaan koulutus on merkittäviltä osin järjestetty ammatillisesta koulutuksesta annetun lain vastaisesti. Kuntayhtymä voi hakea päätökseen oikaisua ministeriöltä (Yle). Raha palaa valtiolle. Ministeriön tiedotteessa ei kerrota, mitä puutteet merkitsivät opiskelijoille, joiden opinnot järjestettiin ilman asianmukaisia suunnitelmia ja saivatko he koulutuksen, johon heillä oli oikeus.

04 Maailmalta

Ranska ja Saksa: koululaiset kaduilla

Ranskassa lukiolaisten koulusaarrot alkoivat syyskuussa. Liikkeestä on kasvanut maan suurin nuorten protestiliike vuosiin. Lauantaisin siihen ovat liittyneet ammattiliitot ja elinkustannuksia vastustavat mielenosoittajat (The Guardian). Lukiolaisten vaatimukset ovat konkreettisia: he haluavat korjata opettaja- ja henkilöstöpulan ja kunnostaa rapistuneet koulurakennukset. Rakennuksissa on ollut romahtavia kattoja, hometta, rikkinäisiä vessoja, tuolipulaa ja ikkunoita, jotka eivät mene kiinni. Opetusministerin mukaan osa kouluista on niin rapistuneita, etteivät ne sovellu opetukseen. Hän ilmoitti 4 miljardin euron valtion lainasta alueille korjausten aloittamiseen. Lukion ensimmäisen vuoden 15-vuotiaiden ryhmäkoko rajataan 28 oppilaaseen tulotasoltaan alimpien alueiden 50 prosentissa kouluista ja ensi vuonna kaikissa lukioissa. Ministeri lupasi myös lisää opettajanvirkoja ja ranskalaisen ylioppilastutkinnon, baccalauréatin, tarkastelun. Epäselvänä ja epäoikeudenmukaisena pidettyä korkeakouluhakujärjestelmää muutetaan vuonna 2027 ja vuonna 2028 se korvataan uudella. Korkeakoulutuksesta vastaava ministeri lupasi 15 000 uutta opiskelupaikkaa erityisesti ammatillisille aloille.

Lukiolaisjärjestö Les Lycéens kehotti silti jatkamaan saartoja, koska se haluaa toimia eikä puolitoimia. Hallituksen ehdotukset tulivat yli viisi viikkoa saartojen alkamisen jälkeen. Mielenosoituksissa useita lapsia on vammautunut tai loukkaantunut vakavasti, väitetysti poliisin räjähtävien aseiden vuoksi. Satoja lapsia on pidätetty ja pidetty poliisin säilössä (The Guardian). Lauantaina noin 320 000 ihmistä osoitti mieltään eri puolilla Ranskaa sisäministeriön mukaan. Viikkoa aiemmin osallistujia oli 410 000 ja 17. lokakuuta 550 000 (Ilta-Sanomat).

Liike levisi Saksaan. Siellä Gen Z regelt -kampanjaryhmä vastustaa pakollista asepalvelusta ja vaatii lisää investointeja koulutukseen. Ylen Eurooppa-kirjeenvaihtajan mukaan protestien ydinviesti on, että nuoret joutuvat kantamaan vastuun maailman kriiseistä mutta päättäjät eivät kuuntele heitä riittävästi. Saksan valtakunnallinen koululaisjärjestö vetäytyi lauantain mielenosoituksista, koska se ei voinut taata nuorille turvallista kokemusta heidän ensimmäisestä mielenosoituksestaan. Järjestö keskittyy 20. marraskuuta järjestettävään kansainväliseen mielenosoitukseen (Yle). Osallistujamäärät jäivät huomattavasti järjestäjien odottamasta 182 000:sta.

Frankfurtin, Münchenin ja Berliinin poliisit ilmoittivat yhteensä 18 000 mielenosoittajasta (Ilta-Sanomat).

Ranskan lukiolaisten vaatimukset koskevat asioita, jotka oppilas näkee koulussa joka päivä: kattoa, tuolia, ikkunaa ja opettajaa. Suomessa Samok kuvasi samalla viikolla, että nuorten ja opiskelijoiden aseman heikentäminen on toistuvasti tarjolla säästöpöydällä (Ilta-Sanomat). Ranska nostaa kysymyksen, joka koskee jokaista maata: millä tavalla nuori tulee kuulluksi ennen kuin koulun oven sulkeminen tuntuu ainoalta keinolta?

New York kieltää alaikäisiltä ystävää esittävät chatbotit

New Yorkin osavaltion kuvernööri allekirjoitti keskiviikkona lain, joka estää alaikäisiä käyttämästä keskustelukumppaneiksi tarkoitettuja chatbotteja. Ne ovat tekoälyohjelmia, jotka keskustelevat käyttäjän kanssa ihmisen tavoin. Laki velvoittaa OpenAI:n kaltaiset yritykset tarkistamaan käyttäjän iän. Alle 18-vuotiaalle chatbot ei saa tuottaa sisältöä, joka saa hänet uskomaan koneen olevan ihminen tai sillä olevan hänen kanssaan henkilökohtainen suhde. Chatbot ei myöskään saa esittää henkilökohtaisia mielipiteitä. Se ei saa säilyttää arkaluonteista tietoa alaikäisen henkisestä ja fyysisestä terveydestä (Yle). Laki on yksi laajimmista kuluttajille suunnatun tekoälyn rajoituksista. Se on herättänyt vastustusta tekoäly-yrityksissä. Chatbotteja rajoittavia lakeja on säädetty myös esimerkiksi Kaliforniassa.

Laki ei kiellä tekoälyä, vaan sen, että kone esittäytyy lapselle ystävänä tai seurustelukumppanina. Pääjutussa Northwesternin yliopiston professori sanoo, että tekoälyn käyttötapa on määriteltävä ennen kuin siitä tehdään meta-analyysi (The Hechinger Report).

Piilaakson vanhemmat haluavat näytöt pois luokista

Moni hyvin palkattu teknologia-alan työntekijä San Franciscon lahden alueella maksaa siitä, että hänen lapsensa pysyy erossa alustoista, joita hän itse rakentaa. San Francisco Waldorf -yksityiskoulussa oppilaat sitovat kirjoja käsin kannettavien tietokoneiden sijaan. Esiopetuksen lukukausimaksu on 40 000 dollaria vuodessa ja lukion lähes 60 000 dollaria. Koulun johtajan mukaan pienten lasten hakijamäärä on kasvanut selvästi. Moni uusista vanhemmista työskentelee teknologia-alalla (The Guardian).

Nyt vanhemmat vievät samaa vaatimusta julkisiin kouluihin. Vanhemmat ajavat muutosta esimerkiksi Mountain View'n ja San Mateon kaltaisilla alueilla. Joissakin julkisissa kouluissa on kielletty puhelimet tai vähennetty tietokoneella tehtäviä kokeita ja tehtäviä. San Mateon lukiopiirin tekoälytyöryhmässä oli ainakin kaksi suurten teknologiayhtiöiden työntekijää, joista toinen työskenteli Googlen tekoälyosastolla. Piirin johtokunnan jäsenen mukaan he näkevät tavallista vanhempaa pidemmälle, mihin tuotteet ovat menossa. New York Times teki vuonna 2025 kyselyn opettajille. Siinä 99 % opettajista kertoi oppilaiden saavan koulun laitteen ja 81 % kertoi näyttöjen tulevan käyttöön jo esiopetuksessa. The Guardianin mukaan tutkimukset viittaavat siihen, että oppilaat muistavat kynällä ja paperilla opitun paremmin kuin näytöltä opitun.

Voittoa tavoittelemattoman tutkimusorganisaation WestEdin oppimistieteiden johtaja huomauttaa, että maaseudun koulupiireillä ei aina ole henkilöstöä, joka ehtisi arvioida teknologiaa. Teknologia-alalla työskentelevät vanhemmat tietävät hänen mukaansa paremmin, mihin laitteista on ja mihin ei. Moni heistä on siirtänyt lapsensa yksityiskouluihin. Niissä muutoksia voidaan tehdä nopeammin ja rahaa riittää opettajiin sovellusten sijaan (The Guardian). Jutun kipein kohta on tasa-arvo: näytöistä vapaan koulun saa nopeimmin se, jolla on varaa maksaa siitä. Pääjutun Northwesternin yliopiston professorin mukaan koulutuksesta puuttuvat lääketieteen kaltaiset portinvartijat, jotka erottelisivat luotettavan tutkimuksen heikosta. Piilaaksossa teknologian vähentämistä kouluissa ajavat vanhemmat, joilla on omakohtaista tietoa alasta. Kysymys kuuluu, kuka tekee sen siellä, missä sellaisia vanhempia ei ole.

Kirjakiellot Yhdysvalloissa: lopullisen sanan sanoo tuomari

Helsingin Sanomien mukaan kirjallisuutta kielletään Yhdysvalloissa ennätystahtia julkisissa kouluissa ja kirjastoissa. Viimeisen sanan tärkeimmissä kansalaisoikeuskiistoissa sanoo lehden mukaan aina tuomari, myös silloin kun kyse on lastenkirjoista. Teksasissa eri oikeusasteiden tuomarit ovat vuosia pohtineet, loukkasiko julkinen kirjasto kansalaisten perusoikeuksia poistaessaan valikoimastaan 17 kirjaa (Helsingin Sanomat). Jutun otsikko on ”Ensin ihonväri, sitten homot – kirjasensuuri etenee Yhdysvalloissa”. Teksasin tapaus herättää kysymyksen: kuka päättää, mitä lapselle on hyllyssä tarjolla ja millä perusteella?

05 Kodin ja koulun välissä

Luottamus rakennetaan ennen kuin sitä tarvitaan

Helsingin Vallilan ala-asteen rehtori kirjoittaa Suomen Vanhempainliiton sivuilla, että kodin ja koulun yhteistyö jää helposti Wilma-viestien, vanhempainiltojen ja ongelmatilanteiden varaan (Vanhempainliitto). Hänen koulussaan yhteistyötä on lähestytty toimintakulttuurin eli koulun arkisten tapojen ja asenteiden kautta. Olennaista on, haluavatko koti ja koulu aidosti tuntea toisensa, kuulla toisiaan ja tehdä asioita yhdessä. Tavoitteena on rakentaa luottamusta myös silloin, kun kaikki on hyvin.

Rehtorin mukaan pienet kohtaamiset muuttavat suhdetta vähitellen. Vanhempi voi käydä koululla kahvilla, seurata oppituntia tai tutustua muihin vanhempiin. Hän voi myös osallistua lähiteatterissa järjestettyyn vanhempainiltaan, jossa kasvatuksen ja vanhemmuuden tilanteita käsitellään draaman keinoin ilman valmiita vastauksia. Koulu on siirtänyt käytännön tiedotteet Teamsiin, jotta yhteiset tapaamiset voidaan käyttää asioihin, joissa kasvokkain kohtaaminen tuo lisäarvoa. Hyvät välit eivät tarkoita, että koti ja koulu olisivat aina samaa mieltä. Rehtorin mukaan aiemmin rakennettu luottamus on arvokkainta juuri erimielisyyksissä, koska ratkaisujen etsiminen on helpompaa suhteessa, joka ei ala vasta vaikeasta hetkestä. Parhaimmillaan koulun ympärille syntyy hänen mukaansa yhteisö, jossa aikuiset kantavat vastuuta lapsista yhdessä.

Lukeminen on rehtorille esimerkki asiasta, jossa koti ja koulu tarvitsevat toisiaan. Koulu voi tarjota kiinnostavia kirjoja ja rakentaa lukemista arvostavaa kulttuuria. Lukeminen rakentuu kuitenkin myös kotona: näkeekö lapsi aikuisen lukevan, puhutaanko kirjoista ja käydäänkö kirjastossa? Hän ehdottaa esimerkiksi lukupiiriä, jossa lapset, vanhemmat ja koulun aikuiset lukisivat saman klassikkokirjan.

Samalla viikolla Järvenpään Kartanon koulun rehtori pyysi Wilma-viestissä huoltajia käsittelemään järkyttävää tapahtumaa kotona (Iltalehti). Vanhempainliitto muistuttaa häiriötilanteita koskevassa lausunnossaan, että kriisissä pelkkä tiedottaminen ei riitä. Huoltajien pitää voida keskustella lapsensa tarpeista (Vanhempainliitto). Vallilan rehtori muistelee vanhoja kyläkouluja koko kylän kokoontumispaikkoina. Rovaniemellä harkitaan samaan aikaan kolmen kyläkoulun lakkauttamista (Yle).

Aamun raivokohtaus

Ilta-Sanomat kuvaa monelle tutun aamun: kello tikittää, kurahousut ovat hukassa ja nelivuotias heittäytyy lattialle vastustamaan kaikkea, kun vanhemmalla on kiire töihin ja lapsella päiväkotiin (Ilta-Sanomat). Jutussa lastenpsykiatri kertoo, miten raivokohtauksia voi vähentää ja milloin lapsen käytöksestä on syytä huolestua. Lehden mukaan joka aamu toistuvan kierteen voi katkaista yllättävän pienillä muutoksilla.

06 Luku taustaksi

12 180 euroa oppilasta kohden

Yhden peruskoululaisen opetus maksoi vuonna 2025 keskimäärin 12 180 euroa. Vuotta aiemmin summa oli 11 650 euroa (Opetushallitus). Perusopetuksen kokonaiskustannukset kasvoivat 3 % noin 6,43 miljardiin euroon, vaikka oppilaita oli 1,4 % vähemmän. Kokonaissumma nousee noin 6,86 miljardiin euroon, jos mukaan lasketaan myös pidennetty oppivelvollisuus, perusopetukseen valmistava opetus, aikuisten perusopetus, sairaalaopetus ja tutkintokoulutukseen valmentava koulutus. Silloin oppilasta kohden kertyy 12 480 euroa. Tiedot perustuvat Valtiokonttorin ja Opetushallituksen tiedonkeruisiin.

Esi- ja perusopetus, lukiot ja ammatillinen koulutus maksoivat yhteensä noin 10,6 miljardia euroa. Opetushallituksen mukaan kustannukset kasvoivat edellisiä vuosia maltillisemmin. Esiopetuksessa oppilasmäärä putosi noin 5 % ja kokonaiskustannukset laskivat, mutta oppilasta kohden kustannukset nousivat noin 1,8 %. Ammatillisen koulutuksen rahoitus lasketaan opiskelijavuosina, eli opiskelija on koulutuksessa 365 päivän jakson ajan. Opiskelijavuosia kertyi 6 % vähemmän kuin edellisvuonna ja

valtionosuusrahoitus pieneni 3,9 %. Yhden opiskelijavuoden hinta nousi 3,8 % ja oli 11 905 euroa. Oppisopimuskoulutus väheni 20,1 %. Lukio maksoi opiskelijaa kohden 10 334 euroa.

Ekonomistien mukaan Suomen oppimistulokset ovat heikkoja suhteessa kouluun käytettyihin resursseihin (Helsingin Sanomat). Rovaniemellä kolmen kyläkoulun lakkauttamista perustellaan vähenevällä oppilasmäärällä ja noin 450 000 euron vuotuisella säästöllä (Yle).

OSA 2 · LÄHITARKASTELUSSA

Lähitarkastelussa

TÄSSÄ OSASSA

07 Kiirehtimättä kohti ymmärrystä
08 Tutkimus
09 Hankkeet ja rahoitus
10 Seurattavaa

07 Kiirehtimättä kohti ymmärrystä

Lapsi pysähtyy sanan kohdalle, kokeilee sitä kerran ja nostaa katseensa opettajaan. Opettaja voi sanoa sanan ääneen, jolloin virke pääsee taas liikkeelle ja lukuhetki jatkuu. Hän voi myös yrittää selvittää, mihin kohtaan lapsen yritys kompastui ja mitä lapselle kannattaisi opettaa seuraavaksi, jotta tämä lukisi samankaltaiset sanat ensi kerralla itse. Jälkimmäinen vaatii toisenlaista asiantuntemusta. Skotlannissa alakoulun opettajia tutkineet tutkijat kirjoittavat The Conversation -sivustolla, että sitä tarvitsee erityisesti lapsi, jolla on lukivaikeus eli dysleksia.

Lukivaikeudessa sanojen lukeminen ja oikeinkirjoitus tuottavat pitkäkestoisia vaikeuksia. Lukeminen voi olla epätarkkaa, hidasta tai työlästä, eikä vaikeus ilmene kaikilla lapsilla samalla tavalla. Tutkijoiden mukaan vaikeuden tunnistaminen on vasta ensimmäinen askel. Auttaminen vaatii opetusta, joka tähtää juuri niihin taitoihin, joihin vaikeus osuu. Sellainen opetus taas edellyttää opettajalta ymmärrystä siitä, miten puhuttu ja kirjoitettu kieli toimivat. Tutkimus viittaa siihen, että lukivaikeuden riskissä olevat lapset hyötyvät eniten laadukkaasta eksplisiittisestä opetuksesta, jossa kielen rakenteet opetetaan suoraan ja näkyvästi. Monella lukivaikeuksisella lapsella on vaikeuksia tunnistaa ja käsitellä puhutun kielen äänteitä, mikä voi hankaloittaa äänteiden ja kirjainten välisten vastaavuuksien oppimista. Vaikeudet eivät silti ole kaikilla samanlaisia, eikä yksittäinen lukuyritys riitä kertomaan, millaista opetusta lapsi tarvitsee.

Tutkijoiden esimerkki tulee englannista. Sanoissa reach ja react on samat kirjaimet ea, mutta ne luetaan eri tavoin. Ensimmäisessä kirjaimet merkitsevät yhdessä yhtä äännettä, englannin niin sanottua pitkää e:tä. Jälkimmäisessä sana jakautuu osiin re ja act: kirjain e päättää etuliitteen ja kirjain a aloittaa kantasanan, joten ne edustavat kahta eri vokaaliäännettä. Etuliitteen kaltaisten merkitystä kantavien osien tunnistaminen nojaa morfologiaan eli tietoon sanojen rakenteesta. Sujuvasti lukeva aikuinen lukee molemmat sanat vaivatta, mutta eron selittäminen on toinen asia. Lapsi, joka lukee sanan react tutun ea-yhdistelmän mukaan, saattaa soveltaa oppimaansa vastaavuutta huomaamatta, mistä kohdasta sana jakautuu. Opettaja voisi tarkistaa, osaako lapsi lukea ja ymmärtää sanan act, rakentaa siitä lapsen kanssa sanan re + act ja näyttää, miten osat yhdistyvät ääntämisessä ja merkityksessä. Sen jälkeen lapsi harjoittelee sanan lukemista. Myöhemmin tarkistetaan, selviääkö hän siitä itsenäisesti. Tutkijoiden johtopäätös on yksinkertainen ja silti vaativa: se, että osaa itse lukea sujuvasti, ei automaattisesti anna valmiuksia päättää, mitä takkuavalle lukijalle pitäisi opettaa seuraavaksi.

Tutkijoiden omassa tutkimuksessa 122 opettajaa Skotlannin alakoulujen kolmelta ensimmäiseltä vuosiluokalta vastasi osaamista mittaavaan arviointiin. Heikoimmaksi alueeksi osoittautui äänteiden ja kirjainten vastaavuuksien tuntemus ja niiden käyttö lukemisessa ja kirjoittamisessa. Tällä alueella opettajat vastasivat keskimäärin 53 prosenttiin kysymyksistä oikein. Kyse on juuri siitä tiedosta, jonka varassa opetetaan suoraan sanojen lukemista ja oikeinkirjoitusta, eli niitä kahta taitoa, joihin lukivaikeus osuu. Yksi tutkimukseen osallistunut opettaja kuvasi tunnistavansa, milloin lukija kamppailee, mutta kertoi, ettei hänellä vielä ole oikeita taitoja ja kokemusta auttaa. Omaa oloaan hän kuvasi lannistuneeksi, kuin epäonnistuisi. Huoli ei rajoitu Skotlantiin: tutkijat viittaavat vuonna 2026 julkaistuun meta-analyysiin, joka kokosi 143 tutkimusta enimmäkseen englanninkielisistä maista ja löysi aukkoja opettajien kieleen ja lukutaitoon liittyvästä tiedosta. Suomalaisten opettajien tilanteesta kumpikaan ei kerro.

Opettajan sanat painavat juuri siksi, että hän oli tehnyt sen, mitä lapsen näkemiseltä odotetaan: hän oli huomannut vaikeuden. Huomaaminen ei kuitenkaan antanut hänelle keinoa vastata. Tutkijoiden mukaan hän ei tarvinnut tarkempaa silmää vaan parempaa valmistautumista, eikä opettajien pitäisi joutua hankkimaan tätä asiantuntemusta sattumalta.

Helsingin Sanomien mielipidesivulla 1960-luvun Sörnäisissä kasvanut helsinkiläinen kirjoittaja muistelee aikaa, jolloin koulun takkuamiseen oli toisenlainen vastaus. Hän oli yksi alueen kymmenistä katupojista, joilla oli avain kaulassa jo viisivuotiaana ja koko kaupunki pihoineen, puistoineen, urheilukenttineen, rantoineen ja satamineen auki edessään. Kallion kansakoulussa lukemaan ja

laskemaan oppiminen tuntui vielä hauskalta. Käsitöissä oli oma hohtonsa, koska niissä sai tehdä jotain omilla käsillään. Vähitellen luokka kuitenkin kävi ahtaaksi, eikä poika malttanut pysyä paikallaan. Koulunkäynnin lakattua sujumasta hän sai kotoa ohjeen, jota hän itse kutsuu oikeammin käskyksi: töihin.

Jo 12-vuotiaana hän jakoi mainoksia ja teki juoksevia töitä ruoka- ja kukkakaupoissa. Parin vuoden kuluttua hän pääsi verokorttitöihin, sai rahaa säästöön ja hankki kuorma-auton ajokortin. Töitä löytyi menemällä kysymään rakennuksilta, laivoista, varastoista tai kuljetusliikkeistä. Työ antoi hänelle rahan lisäksi vahvan itsetunnon ja kokemuksen siitä, että hän pystyy menestymään ja pärjäämään. Nykyisessä yhteiskunnassa hän uskoo, ettei olisi tullut toimeen. Ajatus siitä, että hän velloisi porukassa Vaasanaukiolla eli Piritorilla, tuntuu hänestä pahalta. Siellä ja lähiöissä hän kertoo näkevänsä satoja hieman vanhempia poikia ja nykyisin myös tyttöjä. Kelan rahoilla eläminen olisi hänen mukaansa murskannut hänen itsetuntonsa. Hän vastustaa yhä paapomista ja suojelua, mutta katsoo yhteiskunnan ajautuneen niihin, koska kaikille ei ole työtä. Hänen mukaansa töitä pitäisi edelleen löytyä, samoin vastuunkantajia, muuten nuorten miesten elämä ei parane.

Kirjoittaja sanoo itse olevansa eri ajan tuote. Hänen kertomuksensa on silti todistus siitä, mitä hänelle tapahtui silloin, kun koulu lakkasi sujumasta. Kirjoituksesta ei käy ilmi, kysyikö kukaan koulussa tai kotona, miksi luokka alkoi käydä ahtaaksi. Vastaus ei koskenut syytä vaan suuntaa: pois koulusta ja töihin. Sörnäisten kymmenien muiden katupoikien vaiheista kirjoitus ei kerro.

Kirjoittajalle varmuus syntyi työstä. Skotlantilaistutkijat kirjoittavat varmuuden synnystä samaan suuntaan, tosin opettajasta. Heidän mukaansa opettajan varmuuden pitäisi kasvaa tuetusta kokemuksesta. Onnistumista pitäisi puolestaan arvioida sen perusteella, muuttuuko opetus ja edistyvätkö oppilaat. Tutkijat kertovat myös näytöstä, jonka mukaan valmistava koulutus voi kasvattaa tätä osaamista. Katsaus, joka kattoi 20 opettajankoulutusta ja täydennyskoulutusta käsitellyttä tutkimusta, havaitsi opettajien tietojen kasvaneen eniten ohjelmissa, joissa he pääsivät soveltamaan oppimaansa asiantuntijan ohjauksessa. Katsaus raportoi myös alustavaa näyttöä hyödyistä lasten sanojen lukemiselle.

Tutkijoiden oma Book Buddies -ohjelma Skotlannissa yhdisti opettajaopiskelijoiden kieli- ja lukutaito-opinnot siihen, että opiskelijat ohjasivat alakoulun toisen vuosiluokan lapsia, jotka tarvitsivat lisätukea lukemiseen. Jokainen lapsi sai 10 viikon ajan kaksi henkilökohtaista tuokiota viikossa. Opiskelijat harjoittelivat tuokiot ensin toistensa kanssa, valitsivat aloituskohdan arvioinnin perusteella, seurasivat edistymistä viikoittain ja muokkasivat opetusta opettajankouluttajien palautteen avulla. Ennen ja jälkeen tehdyissä mittauksissa opiskelijoiden tiedot ja koettu varmuus olivat kasvaneet, samoin lasten sanojen lukemisen taito. Sellainen mittaus kertoo muutoksesta, mutta yksinään se ei erota ohjelman osuutta siitä kehityksestä, jota lapsen lukemisessa tapahtuu 10 viikossa muutenkin. Ohjelmassa lisätukea tarvitsevia lapsia opettivat opiskelijat eivätkä valmiit opettajat. Järjestely antoi kummallekin jotain: lapselle kaksi henkilökohtaista tuokiota viikossa, opiskelijalle harjoitusta opettajankouluttajien palautteen tukemana. Kysymys kuuluu, kenen ehdoilla malli laajenisi, jos se laajenisi: tukea tarvitsevan lapsen vai opettajankoulutuksen.

Suomessa samaa kysymystä sivuaa Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen Karvin lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi, joka koskee yliopistojen tutkintoja ja erikoistumiskoulutuksia. Lausunnossa viitataan kansalliseen arviointiin, jossa ohjatut harjoittelut nähtiin keskeisenä osana koulutusta nimenomaan opettajan ammatti-identiteetin kehittymisen ja oppimisen kannalta (Karila ym., 2024). Karvin arvioinnissa suositeltiin lisäämään opettajankoulutukseen mahdollisuuksia harjoitella yhteisopettajuutta ja moniammatillista työtä (Kamppi ym., 2024). Pedagogista johtamista koskevan arvioinnin alustavien tulosten mukaan pedagogiikkaa koskevia tutkimustuloksia hyödynnettiin koulujen arjessa vain vähän (Kamppi ym., tulossa 2027).

Skotlantilaistutkijat jakavat vastuun yliopistoille, koulujen johdolle ja paikallisille opetusviranomaisille, joiden tehtävä on tarjota osaavat mentorit, varattua aikaa ja sopivat materiaalit. Jo työssä olevien opettajien täydennyskoulutuksesta he viittaavat Education Endowment Foundationin ohjeistukseen, jossa korostetaan erikseen varattua aikaa oppilaiden töiden läpikäymiseen, selitysten harjoitteluun ja palautteen saamiseen. Päätökset koulutuksen sisällöstä ja ajankäytöstä tehdään kaukana luokasta. Seuraukset

kannetaan luokassa: ensin lapsi, joka odottaa, sitten opettaja, joka tuntee epäonnistuvansa.

Kirjoittajan lapsuudenkodissa vastaus koulun takkuamiseen oli työ. Vanhemmalle tai huoltajalle skotlantilaistutkijoiden mittari antaa kysymyksen, jonka voi tuoda koulun kanssa käytävään keskusteluun: mikä opetuksessa on muuttunut vaikeuden huomaamisen jälkeen ja näkyykö muutos lapsen lukemisessa? Vaikeuden nimeäminen on tutkijoiden mukaan vasta alku.

Opettaja, joka tunsi epäonnistuvansa, oli jo huomannut lapsen vaikeuden. Nähdyksi tuleminen alkaa huomaamisesta. Lapselle siitä tulee apua vasta silloin, kun huomaavalla aikuisella on keino vastata. Sanan kohdalla opettajaan nouseva katse odottaa muutakin kuin valmista sanaa: se odottaa aikuista, joka tietää, mitä opettaa seuraavaksi.

08

Tutkimus

Aikuisten tuki puhelinkiellolle voi riippua siitä, jääkö poikkeuksille tilaa

Oppilaiden älypuhelinten käytön kasvu on herättänyt kysymyksiä sen vaikutuksista keskittymiseen, koulumenestykseen, sosiaaliseen kanssakäymiseen ja mielenterveyteen. EdArXiv-palvelussa julkaistun esijulkaisun mukaan tutkimustulokset ovat ristiriitaisia jo siinä, onko näitä vaikutuksia lainkaan, eikä ole selvää, lievittäisikö puhelinkielto huolia. Kyse on preprintistä, jota ei ole vertaisarvioitu.

Tutkimus selvitti, miten aikuiset suhtautuvat hiljattain määrättyyn puhelinkieltoon ja millaisia vaikutuksia he arvioivat sillä olevan opetukseen, oppimiseen ja kouluilmapiiriin. Poikkileikkauskyselyyn eli yhteen ajankohtaan sijoittuvaan kyselyyn vastasi 133 aikuista. Vastauksia analysoitiin sekä määrällisesti että laadullisesti. Suhtautuminen kieltoon oli yleisesti myönteistä. Sen rinnalla vastaajat nostivat esiin huolia turvallisuudesta, vanhempien ja oppilaiden välisestä yhteydenpidosta ja kiellon valvonnasta. Tutkijoiden mukaan tulokset viittaavat siihen, että tuki puhelinkielloille saattaa riippua vähemmän kiellon yleisistä perusteluista ja enemmän siitä, jääkö säännössä tilaa poikkeuksille. Tutkimuksen nimi ”This is a Great Policy. However…” tiivistää asetelman.

Vanhemmalle tai huoltajalle huoli yhteydenpidosta on arkinen ja konkreettinen: tavoittaako lapsen, jos jotain sattuu. Valvontaa koskeva huoli vie kysymyksen koulupäivään, jossa jonkun on käytännössä huolehdittava säännön noudattamisesta. Oppilaiden omaa kokemusta kysely ei mittaa, koska vastaajat olivat aikuisia. Kielto tuli kouluille määräyksenä, mutta sen toimivuuden kantavat ne, jotka elävät sen kanssa joka päivä: oppilaat, heidän perheensä ja koulun aikuiset. Kysely kertoo käsityksistä. Se ei osoita, paransiko kielto keskittymistä, oppimista tai hyvinvointia. Yhden ajankohdan kysely 133 vastaajalta ei myöskään kerro, miten käsitykset muuttuvat, kun kiellon kanssa on eletty pidempään.

Dominikaaninen tasavalta: suora äänneopetus paransi lukemisen tarkkuutta mutta ei ymmärtämistä

Esijulkaisun mukaan suoralla äänneopetuksella ja dekoodattavilla teksteillä on vahva tutkimusnäyttö takanaan. Dekoodattavat tekstit ovat tekstejä, jotka lapsi pystyy lukemaan jo opittujen kirjainten ja äänteiden vastaavuuksien varassa. Siitä tiedetään kuitenkin vähän, miten tällaiset ohjelmat toimivat laajassa käytössä vähävaraisissa espanjankielisissä julkisissa koulujärjestelmissä. Tutkimus on preprint, jota ei ole vertaisarvioitu.

Tutkijat arvioivat Aprendiendo a Leer en Primero -ohjelmaa, joka yhdistää ensimmäisellä luokalla Kalulu-äänneopetusmenetelmän ja dekoodattavat kirjat. Mukana oli 22 julkista koulua Dominikaanisessa tasavallassa. Koulut arvottiin piireittäin ositettuna joko koeryhmään (12 koulua) tai vertailuryhmään (10 koulua). Lapsia, joiden taidot arvioitiin sekä ennen ohjelmaa että sen jälkeen, oli 830. Tutkimuksessa yhdistettiin määrällisiä ja laadullisia menetelmiä.

Analyyseissa otettiin huomioon lasten lähtötason kirjaintuntemus, fonologinen tietoisuus eli äänteiden hahmottamisen taito ja kuullun ymmärtäminen. Koeryhmä suoriutui vertailuryhmää paremmin kirjaintuntemuksessa sekä tavujen, sanojen ja epäsanojen lukemisen tarkkuudessa. Epäsanat ovat keksittyjä sanoja, joita ei voi tunnistaa ulkomuistista. Erot olivat pieniä. Fonologisessa tietoisuudessa ja

luetun ymmärtämisessä ryhmien välillä ei ollut eroa. Etu keskittyi lapsiin, joilla oli jo ensimmäiselle luokalle tullessaan parempi kirjaintuntemus.

Toteutuksen seuranta paljasti suuria eroja koulujen välillä. Lakkojen ja lyhennettyjen koulupäivien vuoksi menetetyn opetusajan määrä vaihteli kouluittain paljon, samoin dekoodattavien kirjojen käyttö. Koulujen tulokset eivät suoraan seuranneet sitä, kuinka paljon ohjelmaa niissä oli toteutettu. Opettajakyselyn (28 vastaajaa) ja kahden kohderyhmäkeskustelun perusteella ohjelman hyväksyttävyys opettajien keskuudessa oli korkea. Tärkeimmäksi onnistumisen tekijäksi opettajat kokivat tiiviin opetusta tukevan ohjauksen. Jännitteitä syntyi kilpailevien kansallisten ohjelmien kanssa.

Kipein havainto koskee lapsia, jotka tulivat kouluun heikoimmin taidoin. Vahvan tutkimustaustan menetelmästä hyötyivät eniten ne, joilla oli jo valmiiksi etumatkaa. Tutkijat suosittelevat ohjelman jatkamista ja lisäävät kolme ehtoa: eriytettyä tukea heikoimmista lähtökohdista aloittaville lapsille, ohjauksen laadun turvaamista ja varautumista opettajien vaihtuvuuteen ohjelman laajentuessa.

Luetun ymmärtämisen eroa ohjelma ei tuottanut, eikä ennen ja jälkeen tehty mittaus kerro, miten tilanne kehittyy myöhemmillä luokilla. Tulokset koskevat espanjankielistä julkista koulujärjestelmää, jossa lakot ja lyhennetyt päivät vievät opetusaikaa.

PISA 2025: osa digiteknologian mittareista oli yhteydessä kapeampiin osaamiseroihin paradoksaalisella tavalla

Sosioekonomisella asemalla tarkoitetaan perheen taloudellista, sosiaalista ja koulutuksellista taustaa. Esijulkaisussa tutkittiin, muuttaako digitaalinen teknologia sitä, kuinka vahvasti tämä tausta on yhteydessä oppilaan osaamiseen. Tutkimus on preprint, jota ei ole vertaisarvioitu. Tutkijat käyttivät siivottua PISA 2025 -aineistoa, jossa oli 335 424 havaintoa 44 maasta. Tieto- ja viestintäteknologiaa kuvattiin 12 mittarilla viidestä ryhmästä: laitteiden saatavuus, käytön tiheys, käyttötavat, kiinnostus ja tekoälyn käyttö. Analyyseissa käytettiin painokertoimia sekä vakioitiin maa ja sukupuoli.

Yhden yksikön nousu sosioekonomisessa asemassa oli yhteydessä 30–32 pistettä parempaan tulokseen luonnontieteissä. Yhdysvaikutus kertoo, muuttuuko taustan ja osaamisen välinen yhteys teknologian määrän mukaan. Teknologiamittareista neljällä oli kielteinen yhdysvaikutus, kolmella myönteinen ja viidellä tilastollisesti merkitsevää yhdysvaikutusta ei löytynyt.

Tutkimuksen paradoksi piilee kielteisissä yhdysvaikutuksissa. Kaikki neljä niitä tuottanutta mittaria olivat itsekin yhteydessä heikompiin luonnontieteiden tuloksiin, kun sosioekonominen asema, maa ja sukupuoli oli vakioitu. Ero eri taustoista tulevien oppilaiden välillä kapeni teknologian lisääntyessä, mutta siten, että teknologian lisääntyminen oli korkeamman sosioekonomisen aseman oppilailla yhteydessä suurempaan pistemäärän laskuun kuin matalamman aseman oppilailla. Kapeneva ero ei tässä tarkoita heikommasta asemasta tulevien nousua. Se tarkoittaa, että edellä olevien tulokset olivat suuremman teknologiamäärän yhteydessä vielä selvemmin heikompia. Tekoälyn käyttö koulutehtäviin oli yhteydessä heikompiin luonnontieteiden tuloksiin. Myös sen yhdysvaikutus oli kielteinen.

Yhdysvaikutukset lisäsivät mallien selitysvoimaa verrattain vähän. PISA perustuu kyselyyn, joten tutkimus ei voi osoittaa syy-seuraussuhteita.

Tekoälyn osalta tausta on muutenkin epävarma. The Hechinger Reportin mukaan auditointi löysi vakavia puutteita tekoälyä opetuksessa käsittelevästä tutkimuksesta, jossa 39 meta-analyysia oli tuottanut 39 myönteistä tulosta. Yksi meta-analyyseista vedettiin takaisin lähes vuosi sen jälkeen, kun se oli julkaistu Nature-sarjan lehdessä toukokuussa 2025. Takaisinveto tehtiin sen jälkeen, kun kaksi norjalaista tutkijaa oli tehnyt siitä valituksen. OECD:n Education and Skills Today -blogissa kuvataan kolmea oppilasta, jotka voivat kaikki palauttaa hyväksyttävän tehtävän. Ensimmäinen harjoittelee itsenäistä päättelyä, toinen yhdistää päättelyä ja apua, kolmas voi saada erinomaisen tuloksen käyttämättä niitä kykyjä, joita tehtävän piti kehittää. Kokeneelle oppijalle hyödyllinen apu voi blogin mukaan ohittaa aloittelijalta välttämättömän harjoittelun. OECD:n kirjoitus siirtää kysymyksen laitteesta siihen, kuka tehtävän ajattelutyön tekee.

Uteliaisuutta voi harjoitella, mutta opettaja tarvitsee siihen tukea

Uteliaisuuden ohjaama oppiminen on esijulkaisun mukaan keskeistä koulumenestykselle ja itsenäiselle oppimiselle, mutta alakoulujen luokissa sitä on vähän.

Tutkimus on preprint, jota ei ole vertaisarvioitu. Se arvioi multimediapohjaista metakognitiivista harjoitusohjelmaa 9- ja 10-vuotiaille. Metakognitiolla tarkoitetaan oman ajattelun ja oppimisen tiedostamista ja ohjaamista. Ohjelmassa oli kaksi osaa: tietopaketti uteliaisuudesta ja metakognitiosta sekä neljän strategian harjoittelu. Strategiat olivat tiedon aukon tunnistaminen, ennusteiden tekeminen, kysymysten muotoileminen ja vastausten arvioiminen.

Tutkimukseen osallistui 155 oppilasta kolmessa pääryhmässä. Yhdessä ohjelman veti tutkija, toisessa siihen koulutettu työssä oleva opettaja, kolmas oli vertailuryhmä. Lisäksi verrattiin ohjelman täyttä ja osittaista versiota. Ohjelmaan osallistuneiden oppilaiden taito esittää kysymyksiä parani merkitsevästi vertailuryhmään verrattuna. Heidän käsityksensä uteliaisuudesta muuttuivat myönteisemmiksi. Opettajien vetämissä ryhmissä oppilaat kuitenkin suoriutuivat heikommin jo ohjelman aikana, oppimistulokset jäivät heikommiksi ja kognitiivinen kuormitus oli suurempi.

Opettajat arvioivat ohjelman hyväksyttävyyden ja hyödyllisyyden korkeiksi. Käytettävyydelle he antoivat heikommat arviot ja mainitsivat syiksi käsitteiden monimutkaisuuden ja digitaalisen käyttöliittymän ongelmat. Tutkijat käsittelevät sitä, miten käytettävyysongelmat vaikuttivat oppilaiden suoritukseen. Heidän mukaansa menetelmän laajentaminen edellyttää, että opettajien koulutusta vahvistetaan sekä pedagogisten käsitteiden että digitaalisten välineiden käytössä.

Tulos ei kerro opettajien taidoista yleensä. Se kertoo, että tässä ohjelmassa opettajat arvioivat käytettävyyden heikoksi ja että heidän ryhmissään oppilaiden kuormitus oli suurempi. Dominikaanisen tasavallan opettajat nimesivät tiiviin ohjauksen tärkeimmäksi onnistumisen tekijäksi. Skotlantilaistutkijoiden mainitsemassa 20 tutkimuksen katsauksessa opettajien tiedot kasvoivat eniten silloin, kun he pääsivät soveltamaan oppimaansa asiantuntijan ohjauksessa.

09 Hankkeet ja rahoitus

Koulutuksen yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon kehittämisohjelma

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama kehittämisohjelma (OKM028:00/2025) on Hankeikkunan mukaan käynnissä. Sen toimikausi on 24.4.2025–31.12.2027. Koko koulutusjärjestelmän kattava ohjelma tarjoaa tietoa ja työkaluja tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen kasvatuksessa ja koulutuksessa, oppimisympäristön turvallisuuden edistämiseen sekä lasten ja nuorten osallistamiseen.

Ohjelman tuorein vaihe on 12.1.2026 alkanut ja 23.10.2026 päättynyt selvitys stereotypioiden purkamisesta ja häirintään puuttumisesta koulujen ja oppilaitosten tasa-arvotyön tavoitteena. Se kuvaa hyviä käytäntöjä, joilla peruskouluissa työskenteleviä aikuisia voitaisiin tukea tasa-arvotyössä, erityisesti sukupuolistereotypioiden purkamisessa ja häirintään puuttumisessa. Tutkimuskatsauksen avulla selvityksessä tarkastellaan myös sitä, miten oppimateriaalit kuvaavat sosiaalisia erontekoja, sillä materiaalit ohjaavat opettajien ja oppilaiden tapaa hahmottaa maailmaa. Selvityksen mukaan peruskoulujen toiminnallista tasa-arvosuunnittelua tulisi tukea toimilla, jotka vahvistavat rehtoreiden, koulutoimen johdon ja opettajien tasa-arvo-osaamista. Lisäksi tarvitaan menetelmiä, jotka tekevät arkisiin häirintätilanteisiin puuttumisesta konkreettista. Oppimateriaalikatsauksen mukaan tuoreet materiaalit nostavat yhä enemmän esiin ihmisten moninaisuutta, mutta ne eivät välttämättä ohjaa tarkastelemaan kriittisesti länsikeskeistä maailmankuvaa, kolonialismia tai rasismia. Selvitys esittää, että koulujen sukupuolittuneiden käytäntöjen nykytila sekä oppimateriaalien sukupuolta ja seksuaalisuutta koskevat kuvaukset kartoitettaisiin ja tutkittaisiin. Sen mukaan on myös varmistettava, että opettajan oppaat tukevat kriittistä keskustelua oppikirjojen tuottamasta ihmis- ja maailmankuvasta.

Ohjelma julkistettiin 28.5.2025 ja sen aloitusseminaari pidettiin 25.8.2025. Ohjelmaan liittyvässä webinaarissa 27.1.2026 Förbundet Hem och Skola i Finland rf ja Suomen Vanhempainliitto ry esittelivät valtakunnallisen selvityksen hyvistä käytännöistä kodin ja koulun yhteistyössä monikielisessä ja monikulttuurisessa perusopetuksessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Setan viestintäkampanja kuului ohjelmaan 25.8.–22.9.2026.

Selvitys esittää suosituksia eikä tee päätöksiä. Ohjelman asettaja on ministeriö, mutta suositukset toteutuvat vasta koulujen arjessa: rehtorin johtamisessa, opettajan reaktiossa arkiseen häirintätilanteeseen ja oppimateriaalien valinnoissa. Oppilaalle ratkaisevaa on, puuttuuko aikuinen häirintään sillä hetkellä, kun se tapahtuu. Opettajalle konkreettinen menetelmä voi tarkoittaa, ettei jokaista tilannetta tarvitse ratkaista yksin tyhjästä. Vanhempi tai huoltaja voi kysyä koululta, millaista ihmis- ja maailmankuvaa lapsen kirjat välittävät ja keskustellaanko siitä luokassa. Ohjelman jatkon kannalta kysymys kuuluu, millä ajalla ja millä resursseilla osaamista vahvistetaan ja kuka toteutuksen kantaa.

10 Seurattavaa

10.11. ja 17.11.2026: Tampereella koulut alkavat viikkoa myöhemmin, Orivesi ja Kangasala päättävät vielä loma-ajoista

Tampereella esi- ja peruskoulut alkavat ensi syksynä keskiviikkona 11.8.2027 eli viikkoa myöhemmin kuin tänä vuonna. Lukuvuosi päättyy kuten muuallakin Suomessa lauantaina 3.6.2028. Ylen mukaan huoltajat saivat tahtonsa läpi: kyselyn vastaajista 53 prosenttia kannatti lukuvuoden aloittamista 11.8.2027. Ratkaisu laajenee naapurikuntiin ja Yle kuvaa muutosta koululaisten kesäloman pitenemisenä koko seudulla. Vesilahdessa sivistysjohtaja teki päätöksen jo 23. lokakuuta. Orivedellä loma-ajoista päättää lasten ja nuorten lautakunta 10. marraskuuta ja Kangasalla sivistyslautakunta 17. marraskuuta.

20.11.2026: koululaisten kansainvälinen suurmielenosoitus

Ylen mukaan Saksassa yli 150 000 ilmoittautui nuorten protesteihin. Saksan valtakunnallinen koululaisjärjestö on vetäytynyt lauantain mielenosoituksista ja keskittyy 20. marraskuuta järjestettävään kansainväliseen suurmielenosoitukseen.

Joulukuu 2026: Espoon valtuusto päättää talousarviosta lapsibuumin keskellä

Helsingin Sanomien mukaan Espooseen odotetaan vuoteen 2045 mennessä 16 000 uutta lasta. Kasvu on nopeampaa kuin muissa suurissa suomalaiskaupungeissa. Lapsimäärän kasvun keskellä kaupunki varautuu lähes miljardin euron rakennusurakkaan. Ensi vuoden talousarvion hyväksyy kaupunginvaltuusto joulukuussa.

2027: Karvin arviointi pedagogisesta johtamisesta

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen Karvin pedagogista johtamista koskeva arviointi on tulossa vuonna 2027 (Kamppi ym., tulossa 2027). Karvin lausunnon mukaan alustavat tulokset viittaavat siihen, että pedagogiikkaa koskevia tutkimustuloksia hyödynnettiin koulujen arjessa vain vähän. Arviointi osuu keskusteluun siitä, miten koulujen toimivuutta pitäisi ylipäätään mitata. Helsingin Sanomien mukaan eduskunnan tarkastusvaliokunta ehdotti lokakuussa kansallisten kokeiden kokeilemista peruskouluissa. Karvi vastasi blogissaan Labore-blogissa esitettyyn kysymykseen kehittävän arvioinnin hyödyistä. Sen mukaan kehittävä arviointi on Karvin toiminnassa arviointia ohjaava toimintaperiaate eikä yksittäinen arviointimenetelmä.

2027 ja 2028: Ranskan hallitus ehdottaa korkeakouluhaun uudistamista nuorten saartojen jälkeen

The Guardianin mukaan ranskalaiset lukiolaiset ovat saartaneet koulujaan syyskuusta asti. Liike on kasvanut vuosien suurimmaksi nuorten protestiliikkeeksi. Yli viisi viikkoa saartojen alkamisen jälkeen hallitus teki ehdotuksia liikkeen vaatimuksiin vastaamiseksi. Hallituksen mukaan korkeakoulujen hakujärjestelmää Parcoursupia, jota on kuvattu läpinäkymättömäksi ja epäreiluksi, muutetaan vuonna 2027 ja se korvataan uudella järjestelmällä vuonna 2028. Mielenosoitusten johtohahmot kehottavat silti jatkamaan saartoja, koska he haluavat kunnollisia toimenpiteitä eivätkä puolitoimia. Viranomaiset ovat lisänneet turvatoimia ja rajoittaneet mielenosoituksia sen jälkeen, kun Ranska koki 17. lokakuuta vuosien väkivaltaisimman päivänsä. Ilta-Sanomien mukaan mielenosoituksiin osallistui 17.

lokakuuta 550 000 ihmistä ja viikkoa ennen 31.
lokakuuta 410 000 ihmistä.

Lähteet

Pääkirjoitus

1 **39 meta-analyses, 39 positive findings: An audit finds serious flaws in research on AI in education** · The Hechinger Report

2 **Can the Field Tell? A Reporting Audit of Whether AI-Assisted Learning Studies Say If the AI Was Present When Learning Was Measured** · EdArXiv (preprint)

3 **When AI does the work, who does the learning?** · OECD Education and Skills Today

4 **Supporting children with dyslexia starts with preparing their teachers** · The Conversation, Education

5 **Koulutus | Tutkijoilta täystyrmäys peruskoulun kansallisille kokeille** · Helsingin Sanomat

Numeron osat

39 meta-analyses, 39 positive findings: An audit finds serious flaws in research on AI in education · The Hechinger Report

Can the Field Tell? A Reporting Audit of Whether AI-Assisted Learning Studies Say If the AI Was Present When Learning Was Measured · EdArXiv (preprint)

Use of AI in Education and Its Impact on Cognitive Skills: A Systematic Literature Review · EdArXiv (preprint)

When AI does the work, who does the learning? · OECD Education and Skills Today

Ulkopuolinen kävi ekaluokkalaisten ja opettajien kimppuun koulun pihalla Järvenpäässä · YLE Uutiset

Uutta tietoa välikohtauksesta koululla Järvenpäässä – epäilty on 13-vuotias · Ilta-Sanomat

Järvenpäässä koululaisia kohtaan aggressiivisesti käyttäytynyt oli 13-vuotias lapsi, kertoo poliisi · YLE Uutiset

Koululaiset järkyttyivät Järvenpäässä: Entinen oppilas hyökkäsi · Iltalehti

Välikohtaus koululla – pieniin oppilaisiin käytiin käsiksi Järvenpäässä · Ilta-Sanomat

Vakava tilanne järvenpääläisessä koulussa – 13-vuotias käyttäytyi aggressiivisesti · Iltalehti

Poliisi selvittää helsinkiläiskoululla ollutta mahdollista väkivaltatilannetta: osapuolina työntekijä ja kaksi oppilasta · YLE Uutiset

Poliisi | Väkivaltaepäily Herttoniemen yhteiskoululla työntekijän ja kahden oppilaan välillä · Helsingin Sanomat

Kanta-Häme | Tekoälyllä tehty ampujakuva aiheutti turhan poliisioperaation koululle · Helsingin Sanomat

Tekoälyllä toteutettu kuva kouluampujasta johti poliisioperaatioon Turengissa · YLE Uutiset

Poliisipartiot hälytettiin koululle – syynä tekoälyllä luotu kuva · MTV Uutiset

Koulut | Helsingin koulussa kiellettiin kasvot peittävät halloween-naamarit · Helsingin Sanomat

Rovaniemellä saatetaan lakkauttaa kolme kyläkoulua – tilalle tulisi yksi uusi koulu · Yle, Peruskoulu

Raha | Espoossa valtava lapsibuumi – kaupunki varautuu lähes miljardin euron rakennusurakkaan · Helsingin Sanomat

Perheenisä Tero järkyttyi, kun lapsi sai päiväkotipaikan – matkoihin kuluu jopa neljä tuntia päivässä · Ilta-Sanomat

Arki | Lapset joutuivat eri päiväkoteihin Helsingissä, nyt Karjalaisten kuljetusrumba voi viedä 4 tuntia päivässä · Helsingin Sanomat

Huoltajat saivat tahtonsa läpi: koulu alkaa Tampereella viikkoa myöhemmin ensi syksynä · Yle, Peruskoulu

Tampereen ratkaisu laajenee naapurikuntiin: koululaisten kesäloma pitenee koko seudulla · Yle, Peruskoulu

Tasokokeet | Testeillä ei voi mitata kaikkea, huomauttaa opettaja Pekka Löppönen, joka vastustaa tasokokeita · Helsingin Sanomat

Koulutus | Tutkijoilta täystyrmäys peruskoulun kansallisille kokeille · Helsingin Sanomat

Kirja | Eturivin ekonomistit ehdottavat peruskouluun tasokokeita ja yliopistoihin lukukausimaksuja · Helsingin Sanomat

Koulu | Kansallisten kokeiden haitat olisivat hyötyjä suuremmat · Helsingin Sanomat

Koulu | Valtakunnalliset tasokokeet eivät tuo lisäarvoa · Helsingin Sanomat

Kehittävä arviointi ei ole myytti – suomalaisen arviointijärjestelmän historia ja tarkoitus on syytä tuntea · Karvi

Suomen Vanhempainliitto ry:n lausunto sivistysvaliokunnalle · Vanhempainliitto

Karvin lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta · Karvi

Lausunto yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annetun asetuksen muuttamisesta · OAJ

VM:n säästölistalle tyrmäys: ”Veisi opiskelijat pahimmillaan elinikäiseen velkavankeuteen” · Ilta-Sanomat

Opintotuen uudistus | Ilman riittävää toimeentuloa koulutustasoa ei saada nostettua · Helsingin Sanomat

Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymältä peritään noin 2 miljoonaa euroa · Opetus- ja kulttuuriministeriö

Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä joutuu maksamaan valtionosuuksia takaisin yli kaksi miljoonaa euroa · YLE Uutiset

Protest leaders urge French pupils to keep barricading their schools · The Guardian, Education

Suora lähetys: Tilanne päällä Pariisissa · Ilta-Sanomat

Saksan nuoret lähtevät kaduille: yli 150 000 ilmoittautui protesteihin · YLE Uutiset

New York rajoittaa lailla lasten tekoäly-chatbottien käyttöä · Yle, Lapset ja nuoret

Silicon Valley parents want the tech they help build out of their children’s schools · The Guardian, Education

Kirjakiellot | Ensin ihonväri, sitten homot – kirjasensuuri etenee Yhdysvalloissa · Helsingin Sanomat

Mitä muuta koulu voisi olla kuin koulu? · Vanhempainliitto

Yleinen kasvatusvirhe, johon moni syyllistyy huomaamattaan – kokeile tätä, kun lapsi raivoaa · Ilta-Sanomat

Koulutuksen kustannukset kasvoivat edellisiä vuosia maltillisemmin vuonna 2025 · Opetushallitus

Supporting children with dyslexia starts with preparing their teachers · The Conversation, Education

Työ | Kun koulu ei sujunut, sain käskyn mennä töihin · Helsingin Sanomat

“This is a Great Policy. However...”: Adult Perceptions of Banning Phones in Schools · EdArXiv (preprint)

Effects of a Structured Explicit Phonics Program with Decodable Books on Early Reading Acquisition in Dominican Public Schools · EdArXiv (preprint)

Paradox of Mitigating the Achievement Gap: Digital Technology and Socioeconomic Inequality in PISA 2025 · EdArXiv (preprint)

Metacognitive training of children’s curiosity in schools: investigating a teacher-led intervention · EdArXiv (preprint)

Koulutuksen yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon kehittämisohjelma · Hankeikkuna